

דברי תורה

לפרשת השבוע

פנינים יקרים • אמרי קודש - בעלזא • משל וגמשה • סיפור • היוליא דצדיקיא

בס"ד עש"ק פ' וישלח
ט"ו כסלו תשע"ו לפ"ק

ר"ת	בעלזא	מוצש"ק	הד"ג	ירושלים
5:53	5:31	5:15	4:00	בני ברק
5:49	5:27	5:16	4:14	חיפה
5:49	5:27	5:14	4:04	אשדוד
5:50	5:28	5:17	4:15	בית שמש
5:52	5:30	5:16	3:59	קרית גת
5:52	5:30	5:17	4:17	

שיראו החילוק שיש בינו לעשו אחיו. וזהו הפירוש: 'לפניו אל עשו אחיו'.

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום. (לב, ז) פירוש רש"י - מלאכים ממש. נבאר על פי פשוטו, מנא ליה לרש"י שהיו מלאכים ממש? ונראה כי בפסוק נראה תיבת "לפניו" מיותר, ומזה מדייק רש"י שהיו מלאכים ממש, והוא שהרי ידוע כשבאים מלאכים לעולם הגשמי, הם מתלבשים ומתגשמים באוירא דהאי עלמא עד שנראים כדמות אנשים. וזה שיעור הפסוק וישלח יעקב מלאכים לפניו - היינו שהוא הכיר בהם שהם מלאכים אף שהיו מלובשים כדמות אנשים לגודל רוחניותו ומדריגתו, אבל לפני עשו היו אנשים, ומזה נראה שהיו מלאכים ממש, וק"ל.

ויצו אתם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב וגו'. (לב, ה) כפל הלשון "לאמר כה תאמרון" צריך ביאור. גם מה שרז"ל האשימו ליעקב אבינו ע"ה איך קראו לעשו אדון אפילו שלא בפניו, הלא על שקראו אדוני בפניו אנו מצטערין. וזה היה ההכרח מפני איבה והפסת דעתו, אבל שלא בפניו איך עשה כן. על כן נראה לפרש דאדרבה, לא רצה לקרותו אדון שלא בפניו ולעבור על ברכת אביו "הוי גביר לאחיק", ומ"מ היה רצונו שיאמרו לו מוליכי המנחה בלשון הזה, פן יבער כמעט אפו של עשו. לכן התחכם ואמר להם שיאמרו לעשו - שיעקב צוה להם שיאמרו כה תאמרון לאדוני לעשו, [אבל הוא באמת לא קראהו אדון אף שלא בפניו]. דהו"ל מילתא דשווא לתרווייהו, ודבר זה נראה נכון בפשט בס"ד.

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה, ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך. (לב, ה, ו) בידוע, כל כמה שהגויים חפצו לעשות רעה לישראל, לבסוף נמשך להם מזה טובה גדולה, כמו שאמר ה' לאברהם "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו' ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" (בראשית טו, יג), וכן, מחמת שלבן החליף את משכורתו של יעקב עשרת מונים, לכן נמשך לו עושר גדול, וכיוצא בזה הרבה, וענין זה שלח יעקב לעשיו להודיעו: "עם לבן גרתי" גירות היה לי ולא מנוחה, שנאמר "הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדר שנתי מעיני" (שם לא, מ), ועל ידי זה זכיתי, "ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה" שנמשך לי עושר גדול ולכן, "ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך" שלא תבקש להרע לי, כי בזאת תגרום שימשך לי שוב טובה וברכה, ובודאי אין רצונך בכך.

ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך. (לב, ו) התמיהה ידועה, ובמה ימצא חן בעיניו בזה שסיגל נכסים לעצמו אחרי שהוא שונאו כל כך, אדרבה, זוהי סיבה לשנאה. אמנם יעקב רמז לו, כי באמת לא מגיע לו ולזרעו חלק בעולם הזה, ומה שיש להם ממון לבני ישראל, אין זה אלא כדי שיוכלו לפדות עצמם בעת צרה, על ידי שישחזו את האומות המצרות להם. וזהו שאמר לו: מה שיש לי "שור וחמור", הכל הוא רק בכדי לשחד אותך ו"למצוא חן

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדם. (לב, ז) מה ששלח מלאכים ולא אנשים, נראה לי, על דרך שמגלגלין זכות על ידי זכאי. ויתכן יותר סיבת הצלתו על ידם. והנה תיבת: 'לפניו' הוא שפת יתר והנראה לי בזה, דדבר גדול דברה התורה, כי לא כפעולת עניני עבודת השם יתברך הם פעולת עניני עולם הזה, כי בעניני עבודתו ית"ש רחמנא לבא בעי, ואם הוא בלא לב זך, הנה יגיעו לריק, ועליו נאמר: בפיו ובשפתיו כבדוני. ובפעולת עולם הזה, בסיבת טרפו (פרנסתו), או בסיבת הצלה מנזק, אם היא בתוכיות הלב, ששם סיבה זו להציל, הרי שם כזב מחסו, כי אין לבטוח על שום סיבה, רק על סיבת הכל יתברך שמו, כמו שאין לבטוח על ארץ החרושה והזרועה, רק על המצמיח (כלומר, הקב"ה), שיגיענו טרפו על ידי הארץ, ואם לא, יטריפנו (כלומר יתן לו פרנסתו) על ידי סיבה אחרת הטוב בעיניו יתברך, וככה יתנהג בכל הדברים, רק שהוא צריך להשתדל בכל מה דאפשר, רק להשלים צוואת הבורא יתברך שמו, וכבר האריך בזה ב"חובת הלבבות", אבל אופני בטחונו בעניני מי שהוא למעלה ממנו וכו', עיין שם. היוצא מזה, דכל עניני עולם הזה צריך להיות רק עשיית חוצי (מבחוץ, כלומר לפניו), ולא עשיית תוכיות (כלומר, בפנימיות ובאמת), רק תוכו אהבה בבטחונו על אלהיו יתברך שמו, ולא על הפעולה, כנאמר באסא (דברי הימים ב טו, יב): וגם בחלוי לא דרש את ה' כי אם ברופאים, אף שנאמר בתורה הקדושה (שמות כא, יט): ורפא ירפא ("מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות), היינו שדרש ברופאים דייקא, ודרישה היא בלב. וכאן הודיע הכתוב אותנו צדקת אבינו יעקב וחכמתו בעבודתו ית"ש, דלא מבעיא אם היה שולח אנשים לא היה סמך לבו עליהם, כי אין בו תשועה, ו"אנוש אנוש הוא", אלא אף ששלח מלאכי רום, ודאי דהדעת נותן, כיון שמלאכי רום הולכים לפניו כעבדים, יסמוך עליהם בלבו כעל עמוד ברזל, אבל הוא אף בהם לא בטח, רק בטחונו היה בהשם יתברך, והשליחות היה רק: לפניו, דהיינו חוץ ממנו, אבל לא בתוכיות הלב כנ"ל. וזה שאמר הכתוב: וישלח יעקב מלאכים דייקא, ואף על פי כן: לפניו (כלומר, השליחות הוא רק לפניו, ולא באמת בפנימיות הלב), כנ"ל.

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו. (לב, ז)

תיבת "לפניו" היא לכאורה אך מיותר. ונראה לפי מה שאמרתי לפרש הפסוק (תהלים קלו, כד): "שבשפלנו זכר לנו", כי כשבני ישראל "המה ח"ו בשפלות ממעשים טובים, והקב"ה רוצה לעשות עמהם ישועות, ומדת הדין מקטרג שאינם ראויים, אז הקב"ה ברוב רחמיו מראה החילוק שבין ישראל לאומות העולם, וכנגד המעשים של אוה"ע המה ראויים תמיד לרחם עליהם, כי ישראל הם בטבע כמאמר חז"ל (יבמות עט.) ביישנים רחמנים וגומלי חסדים. וזהו הפירוש: "שבשפלנו זכר לנו" - הנס שישאל המה בשפלות ח"ו ממעשים טובים, עם כל זה זכר לנו ויפרקנו, והפדיון שלנו הוא: 'מצרינו', דהיינו על ידי אומות העולם, וכנ"ל. וזהו הפירוש גם כאן: וישלח יעקב מלאכים, דהיינו 'מלאכים ממש', ואותן המלאכים מסתמא היו מפמליא של מעלה אשר יש להם כח ללמד זכות וחובה, ואמר להם

בעיניך", וכפי שאכן ענה לו יעקב לעשו כששאלו: "מי לך כל המחנה הזה אשר פגשתי (להלן לג, ח), "ויאמר למצוא חן בעיני אדוני".

ויירא יעקב מאד ויצר לו. (לב, ח)

ברש"י עמד על כפל הלשון ויירא ויצר. ונראה לפרש שקודם אמר הכתוב שיעקב ירא מעשיו, אך מיד ויצר לו שנצטער שהוא מתיירא מבשר ודם ולא זכר "שהקב"ה שומרהו", כי חרפה היא לצדיקים לירא מאיזה נברא בעולם כמובא בחובת הלבבות שחסיד אחד התבודד ביער במקום סכנה מחיות רעות. כששאל לו חבירו אם אינו מתיירא מהם, ענה שמתבייש מהבוי"ת אשר מאתו לבד ראוי לפחוד, להתיירא מאיזה נברא. ולזה התפלל יעקב, הצילני נא מיד אחי מיד עשיו כי ירא אנכי אותו, דהואיל וירא אנכי אותו, הרי זה מוכיח שעדיין אין אני ירא שמים כהוגן, ובכן אני זקוק לרחמיך הרבים שתצילני נא בחסדך אף שקטנתי בזכותי ובמדת יראת שמים.

קטנתי מכל החסדים ומכל האמת וגו'. (לב, יא)

פירש"י ז"ל – נתמעטו זכויות ע"י החסדים והאמת שעשית עמי לכך אני ירא שמא משהבטחתי נתלכלכתי בחטא, עכ"ל. ולפ"ז יש להבין במה תלה בקשתו שאמר "הצילני נא וגו'", וגם מה טען "ואתה אמרת היטב אטיב עמך" – ופירש"י "היטב" בזכותך, "אטיב" בזכות אבותיך, הלא כבר אמר שנתמעטו זכויותי, ומה טענה היא זו. ובפרט לפי דברי ר' אבא במדרש – איני כדאי. ופירש המפורשים בו, כי מעולם הייתי קטן להעשות לי נס. לכך יש לומר ע"פ מה שאמרו בספר זאת זכרון איך גדול היא מעלת האדם השפל בעיניו, שיוכל להעשות על ידו נסים, אע"פ שהוא באמת שפל ערך, שאין בידו תורה ומעשים טובים. והוא כי הקב"ה ברא את העולם להיטיב לברואיו, ובאמת השפל ניכר הטבתו ית"ש ביותר, וזה היה כוונת הבריאה. ויכול להיות, שזה טענת יעקב אבינו ע"ה, שיטיב השי"ת עמו מטעם קטנתי מכל החסדים, שאני יודע בעצמי שפל ערכי. (הנותן אמרי שפר)

הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו וכו'. (לב, יב)
אמר יעקב אבינו ע"ה מתיירא אנכי "על שמתי אנכי אותו" דהיינו ששמתי את עצמי אותו ואמרתי "אנכי עשו בכורך. (הרה"ק רבי ברוך ממעזבוז ז"ע תק"ח-י"ח כסלו תקע"ב)

ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו. (לב, יד)

יש להבין מדוע יעקב ביקש לתת מתנה לאיש רשע כ"כ? וכן לשון הפסוק "מן הבא בידו" צריך ביאור. ויש לפרש, שהרי כל ריבוי ממונו של יעקב הגיע לו מחמת ברכת יצחק אביו, ויצחק ברך את יעקב בגלל שחשב שהוא עשוי שהביא לו ציד, והסיבה שיצחק חשב שהוא עשוי – הואיל וידי יעקב היו שעירות – באותו זמן. ולכן יעקב הביא לעשיו מתנות תק"פ בהמות כמנין "שעיר" כיון שמבחינה מסוימת הבהמות היו שייכות גם לעשיו, שהרי הברכה נגנבה ממנו. וזה מה שכתוב "ויקח מן הבא בידו" היינו מחמת ידו, שבגלל היותה שעירה יצחק חשב שהוא עשיו... (הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ ז"ע)

ואתה אמרת היטיב אטיב עמך. (לב, יג)

השי"ת משפיע טובה בין לצדיקים ובין לרשעים, וההבדל הוא רק, שלגבי הצדיקים הכוונה הוא להיטיב להם, ואילו לרשעים אין הכוונה להיטיב. אלא לשלם להם בעוה"ז את שכר מקצת מעשיהם הטובים, למען האבד אותם עד כלה, כפי שכתוב: "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו" (דברים זז, ז) וזה פירוש הפסוק: היטיב אטיב שתייה הטובה מתוך כוונה להיטיב, ולא מתוך כוונה להאבידו חלילה, וכן ההטבה תהי' בגלוי ולא בצורת יסורים, שאף כי גם הם לטובה, אלא שהטובה היא בסתר. (קדושת לוי)

ה' האומר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך, קטנתי

מכל החסדים וגו' כי ירא אנכי אותו וגו' ואתה אמרת היטב אטיב עמך וגו'. (לב, יג) קטנתי מכל החסדים וכו' לכן אני ירא שמא משהבטחתי נתלכלכתי בחטא ויגרום לי להמסר ביד עשי ו. (רש"י) **והקשה הרמב"ן** דא"כ מה אמר ואתה אמרת היטב אטיב עמך וגו', מה תועיל ההבטחה ההיא אם גרם החטא. **ונראה** עפ"י מש"כ הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות, דנביא המתנבא על איזו טובה שתבוא ולא נתקיים, הרי הוא נביא שקר, דנבואה לטובה לעולם אין הקב"ה חוזר בה. והא שנתירא יעקב שלא יתקיימו בו הטובות שהבטיחו הקב"ה שמא יגרום החטא, היינו כשהקב"ה מבטיח להנביא בעצמו, שאז יתכן שיגרום החטא ולא יתקיים, אבל כשאומר הקב"ה להנביא להבטיח לאחרים בשורה טובה, אז בע"כ תתקיים הנבואה, עכ"ד הרמב"ם. **והנה כתב רש"י** על ושמתי את זרעך כחול הים, דהיינו שאמר לו כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך, והיינו מה שדיבר הקב"ה לאברהם הרבה ארבה את זרעך וגו' וכחול אשר על שפת הים. וביאר ברש"י פ' ויצא (כ"ח, טו) דאשר דברתי לך פירושו "לצרכך ועליך", דמה שהבטחתי אי אפשר שתבטל ההבטחה מכיון שנאמר לנביא לטובת אחרים, וזה שאמר יעקב, ד' האומר אלי שוב לארצך אך הלא אתה אמרת היטב אטיב עמך ושמתי את זרעך כחול הים, וזה לא אמרת לי אלא לאברהם, והבטחת נביא על אחרים לא שייך שיגרום החטא שלא יתקיים, לכן הצילני נא. (יעלת חן)

ואתה אמרת היטב אטיב עמך. (לב, יג)

כשהאדם מקבל מאהבה מקבל יותר טובות. **הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע** אמר פעם, כתיב ואתה אמרת היטב, א-איוד זאגט ס'איז עם גוט, זאגט דער אייבערשטער היטיב עמך, איך וועל דיר ערשט ווייזין וואס הייסט גוט [אם יהודי אומר שטוב לו, אומר השי"ת אז אראך מה נקרא טוב].

ויקח מן הבא בידו. (לב, יד)

ויש לדקדק על הלשון ויקח מן הבא בידו, דהול"ל וישלח מנחה, וי"ל עפ"י מה שאמרו חז"ל (ילקוט שמעוני במלכים א, רמז רי"ד) גבי פרו של אליהו, שהיה נמשך אחריו והולך, ואותו הפר שעלה לשם הבעל לא היה רוצה לילך, ולא יכלו להזיזו ממקומו, עד שאמר לו אליהו לך עמהם, דכשם ששמו של הקב"ה מתקדש על ידי זה שעמי, כך מתקדש ג"כ על ידך, עיי"ש, וכמו כן כאן, כי בעת שרצה ליעקב לשלוח הבהמות לעשו, בודאי לא רצו ללכת מחלק יעקב לחלק עשו, והוצרך יעקב לקחת אותם בידו למסרם שילכו אליו, והבטיחם שיתקדש שם שמים על ידם, וכדאיתא במדרש רבה (ע"ח-י"ב), דכל אותן הדורות שנתן יעקב לעשו, עתידין אומות העולם להחזירן למלך המשיח לעתיד לבא, ובזה לקח אותם ומסרם ללכת לעשו, וזהו ויקח מן הבא בידו, מנחה לעשו, שהוצרך לקחת אותם להביאם בידו.

ויותר יעקב לבדו. (לב, כה)

איתא במדרש (ב"ר פ' עז א) על ויותר יעקב "לבדו", ונשגב ד' "לבדו" (ישעיה ב, יא), "ויותר יעקב לבדו", מלשון הותר, דהיינו שהותר יעקב לבניו אחריו עד סוף כל הדורות את התקווה והציפיה לעת אשר יקויים ונשגב ד' לבדו ביום ההוא. (הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזבוז ז"ע תק"ח-י"ח כסלו תקע"ב)

ויאבק איש עמו. (לב, כה)

רבי שמואל בר נחמני אמר: כעובד כוכבים נדמה לו... רב שמואל בר אחא קמיה דרב פפא משמיה דרבא בר עולא אמר: כתלמיד חכם נדמה לו" (חולין צא). על מהותה של מחלוקת זו י"ל: שני מיני יצר הרע הם: האחד: מתחפש ל'תלמיד חכם', בהראותו לאדם פנים לעבירה, שלא די שאין בה איסור אלא מצוה' היא. השני – יצר הנראה כעכו"ם, היינו אף שגלוי וידוע

כי מדובר באיסור גמור, אין הוא נמנע מלפתות את האדם. בדומה לזה מצאנו מחלוקת בגמרא (ברכות סא.) למה דומה היצר הרע. "אמר רב: יצר הרע דומה לזבוב ויושב בין שני מפתחי הלב... ושמואל אמר: כמין חיטה הוא דומה". אפשר לבאר שאין הם חולקים, אלא רב מדבר על היצר הרע הנראה כעכו"ם ומסית את האדם באופן ישיר וגלוי לדבר עבירה, אף שהוא מאוס כזבוב. שמואל לעומתו מדבר על יצר הרע הנדמה לתלמיד חכם, וכמו החיטה הנותנת דעת לאדם (עי' ברכות מ:). "אין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעם טעם דגן", אף היצר הרע בא להטעות את האדם ולהחטיאו בטענות שכליות, וכתלמיד חכם נדמה לו. (אבני נזר)

לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל. (לב, כט)

גימטריה של "יעקב" - קפ"ד. גימטריה של "פכים קטנים" שני"ט, כמספר "שטן". הרי ש"יעקב" עם "פכים קטנים" עולה בגימטריה - "ישראל". יעקב אבינו ע"ה ניצח את השטן, בחוזרו על "פכים קטנים", היינו שהקפיד אף על מצוות קלות שאדם דש בעקביו, אפילו בדברים הקטנים אין הוא נכנע ליצר הרע, ובזה נצחו ונקרא שמו "ישראל". (מגלה עמוקות)

ויאמר למה זה תשאל לשמי. (לב, ל)

יעקב אבינו רצה לברך את המלאך, לאחר ששינה את שמו לישראל. מטעם זה אמר למלאך "הגידה נא שמך", שכן המברך צריך לדעת את שמו של המתברך. אבל אלו אשר ברכו את יעקב לא היה להם כל צורך בכך, שכן יצחק ברכו בשעת הברכות (בראשית כז, כט) "מברכך ברוך", כלומר מבורך יהיה משמים מי שיברך אותך. טען המלאך כי כיון שהוא עומד לברך את יעקב, הרי ממילא יבורך גם הוא משמים, כמו שבירך יצחק, וא"כ אין לו כל צורך בברכתו של יעקב, וממילא לא צריך יעקב לדעת את שמו. וזהו שענה ליעקב: "למה זה תשאל לשמי", כדי לברך אותי, והלא אתברך מעצם כך שאברך אותך. ואכן, "ויברך אותו שם", המלאך ברכו ליעקב. (משך חכמה)

ויאמר עשו יש לי רב. (לב, ט)

כאשר שלח יעקב מלאכים אל עשיו אחיו, שלח להגיד לו: "עם עשיו גרתי", כלומר, "לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, ואינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך שברכני 'הוה גביר לאחיר', שהרי לא נתקיימה בי" (בראשית לב, ה וברש"י שם). עוד שלח יעקב להגיד לעשיו: "ויהי לי שור וחמור", כלומר, אבא אמר לי (שם, ו וברש"י שם) "מטל השמים ומשמני הארץ". זו אינה, לא מן השמים ולא מן הארץ. הרי שהשתדל יעקב להוכיח לעשיו, כי לחינם הוא שונא אותי, שכן הברכות בלאו הכי לא נתקיימו. ואמנם, מבאר החיד"א, מטעם זה לא שלח יעקב לעשיו כמנחה, אלא בהמות ובעלי חיים בלבד, כדי להראות לו כי אמנם נתברך בדברים שאינם מן השמים ומן הארץ, ואינם מברכתו של אבא. כששמע עשיו את דבריו של יעקב, אשר היתה בהם הודאה כי אותה ברכה אשר נלקחה בגניבת דעתו של יצחק לא פעלה כלום, וכשראה את תוכנה של המנחה ונוכח כי אכן כך, אמר ליעקב "יש לי רב", כלומר, אין לי צורך במנחה, שהרי אין לי מנחה גדולה מכך שהתברר כי אמנם הברכה שייכת לי ולא לך. מעתה אין לי כבר כל צורך במתנה שלך, וממילא "אחי, יהיה לך אשר לך". ואולם, יעקב אבינו לא רצה לחזור בו ממתנתו, והפציר בעשיו שיקח את המתנה. בתוך דבריו אמר לו יעקב "קח נא את ברכתי אשר הובאת לך", שכן זוהי ברכתי, ברכה שזכיתי בה בעצמי, ולא מכח ברכתו של אבא "כי חנני אלקים" והרי זו מתנה שנתן לי הקב"ה, שלא מכח ברכתו של אותו צדיק. ואמנם, "ויפצר בו, ויקח". (פני דוד להחיד"א)

קח נא את ברכתי אשר הובאת לך כי חנני אלקים וכי יש לי כל. (לב, יא) יש לדקדק שאמר אשר הובאת לך, אשר הוא

לכאורה מיותר. וביותר קשה שאמר כי חנני אלקים וכי יש לי כל, אדרבה בעבור זה יקטן בעיני עשר המתנה, כי יותר חשובה המתנה אם האדם נותן אותה אע"פ שאין לה עושר לרוב, אבל אם יש לו הכל אין חשובה כ"כ המתנה. אבל נראה לעניות דעתי דהנה אפשר שהאדם נותן המתנה יען שיודע שיקבל גם הוא מתנה מהמקבל, והנסיון ילמדנו, והנה הנותן מתנה על אופן זה, הוא נותן לעצמו ולא לחבירו, יען שרק למען בצע נתן מתנתו. ויעקב רצה לרמוז לעשיו שאין הוא מאותן שנותנים מתנה כדי לקבל מתנה, רק אמר קח נא את ברכתי אשר הובאת לך דוקא, שאני הבאתי לך המתנה ולא לי כדי שאקבל ממך, והטעם כי חנני אלקים וכי יש לי כל, שאני לא צריך למתנה שלך כי יש לי הכל לרוב, והבן. (שבט סופר תר"ג-ט"ו כסלו תרס"ז)

ויקרא לו אל אלהי ישראל. (לב, כ)

אמר ר' אלעזר, מנין שקראו הקב"ה ליעקב אל שנאמר ויקרא לו אל אלהי ישראל (מגילה, יח). לכאורה קשה הדבר לאמרו, שהקב"ה קרא ליעקב בשם של מעלה. אך אל הוא לשון חוזק ויכולת ("יש לאל ידי"), וקרא הקב"ה ליעקב אל על שם היכולת שנתן לו. מכאן ואילך "צדיק מושל יראת אלהים" (ש"ב, כג, ג) ברוח יראת אלהים מושל הצדיק בעולמות העליונים. וכך אמרו חכמינו ז"ל (מועד קטן, טז) שאני גוזר גזירה ואתה מבטלה. (הרה"ק הרבי ר' דוב בער ממעזריטש ז"ע י"ט כסלו תקל"ג)

ועינו בני יעקב את שכם ואת חמור אביו במרמה וידברו וגו'.

(לד, יג) לכאורה מלת "במרמה" מיותרת, דהרי הדברים בעצמם מוכיחים שהם במרמה, וגם מלת וידברו כמיותרת. ונראה דלכאורה קשה על בני יעקב שדברו בפני יעקב אביהם ועשאו עצה מבלעדי ידיעתו, והלא בפרשת חיי שרה מביא רש"י שלבן רשע היה וקפץ להשיב לפני אביו, והיתכן שהשבטים יעשו כן. והביאור הוא, דהנה הבן צריך לכבד את אביו שבלכתו עמו ברחוב העיר ילך האב לפניו והוא אחריו, אך לפעמים מזדמן שאדרבה, הבן יכבד את אביו בלכתו דוקא לפני אביו, והיינו אם המקום שלפניהם הוא מקום חמר וטיט, אז נכון שיקדים הבן ללכת לפני אביו להכין דרך נכון ולנקות את הנתבי מן הטיט. וכמו כן הכא, אף שאין דרך ארץ שהבן ידבר במקום האב, אבל בעסק "מרמה" כזה, אדרבה, כבדו את אביהם במה שענו במקומו למען לא יצטרך הוא לטפל בדברי מרמה. וזה שאמר הכתוב, ויענו בני יעקב במרמה, וכיון שהיה מרמה, ע"כ וידברו, קדמו לדבר בפני אביהם. (המגיד מדובנא ז"ע)

ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו וגו'

בני יעקב באו על החללים ויבוזו וגו'. (לד, כה-כז) יש לדקדק למה נעשתה ההריגה ע"י שמעון ולוי לחוד בלי השתתפות יתר השבטים, והביזה נעשתה ע"י השבטים. וגם יש להבין למה גער יעקב בשמעון ולוי על מעשיהם, במאי פליגי. ונראה דיעקב היה חושש שאנשי שכם מלו א"ע לשם שמים והם גרים גמורים, וא"כ אסור להרגם (ואף שחטאו קודם הגירות, הלא קיי"ל בסנהדרין דף ע"א דב"נ שחטאו ואח"כ נתגייר פטור דנשתנה דינו), אך שמעון ולוי סברו שלא מלו עצמם לשם גירות, רק משום שרצו להתחתן ביעקב, וכיון שגוים המה נהרגין על עון גניבה ועל עון דינים וכו' כמבואר בראשונים. ולכן שמעון ולוי שסברו שגוים המה, הם לא שללו את נכסי אנשי שכם, כי אמרינן בקדושין (דף י"ז) שאף הגוי יש לו יורשים, וא"כ אם יקחו נכסיהן הרי זה גזל עכו"ם דאסור. אבל שאר בני יעקב סברו כאביהם שהיו גרים גמורים, והגר אין לו יורשים ונכסיו הפקר, על כן בני יעקב באו על החללים ויבוזו אותם, כי אין כאן איסור גזל כלל. (חתם סופר)

קום עלה בית אל ושב שם ועשה שם מזבח לאל הנראה

בידו וביד בניו להיות מושלים ביראת אלקים, ועל ידי זה יש לו להקב"ה נחת רוח ותענוג. ולכן אמר: "ויעל מעליו אלקים", עליה היתה לו כביכול להקב"ה, שנתעלה וישב על כסא כבודו, "במקום אשר דבר אתו" - דבר הוא לשון ממשלה, כמו "דבר אחד לדור" (סנהדרין ח.) - "במקום שישראל מושלין עם הקב"ה, וכל מה שאומרים הקב"ה ישמע להם ועושה רצונם וממלא מבוקשם". (עבודת הגרשוני)

ויעל מעליו אלהים במקום אשר דבר אתו. (לה, יג)

ופרש"י ז"ל איני יודע מה מלמדנו. לכאורה קשה מה חידש רש"י בזה שאמר שאיני יודע מה מלמדנו. ואפשר לומר בפ"י הפסוק וכוונת רש"י ז"ל, דהנה ויעל הוא לשון סלוק, אלהים הוא מדת הדין. איך יכול האדם לסלק מעצמו המדת הדין ח"ו, הוא כשמאמין שהכל בהשגחה פרטיות והשי"ת מנהג אותו, וזה כונת הכתוב במקום אשר דבר אתו, במקום היינו השי"ת שהוא מקומו של עולם, דבר הוא לשון מנהיג כמו דבר אחד לדור, דהיינו שיודע שהקב"ה משגיח עליו ומנהג אותו. וזה כונת רש"י באומרו איני יודע מה מלמדנו, היינו שהתורה מלמדת אותנו שהאדם צריך לומר תמיד איני יודע מה, כי הכל בהשגחת הבורא. (הרה"ק רבי מנחם נחום ממאקריב ז"ע)

ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה היא בית לחם. ויצב יעקב מצבה וגו'. (לה, יט, כ)

הן ידוע מה שאמרו רז"ל (בר"ר פב, י): מה ראה אבינו יעקב לקבור את רחל בדרך אפרת, אלא צפה יעקב אבינו שהגלויות עתידות לעבור שם, לפיכך קברה שם כדי שתהא מבקשת עליהם רחמים, הדא היא דכתיב (ירמי לא, יד): 'קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה' (הובא ברש"י לקמן מח, ז). ולכאורה יש לשאול על כך: הלא הקב"ה היה יכול לסבב שילכו לגולה דרך מערת המכפלה, ויתפללו שם, ולמה היו צריכים לעבור דוק דרך בית לחם. אלא, אם היתה רחל נקברת במערת המכפלה לא היינו יודעים שרק קולה ברמה נשמע, כי שמא נשמעה תפלת שאר אמהות והאבות שנקברו שם. על כן סיבב הקב"ה שרחל תיקבר בדרך, ובניה יהיו מוכרחים לעבור דרך מקום קבורתה, ובזה נדע שקולה נשמע ברמה מגודל זכותה. והנה, ידוע שעל מצבת האדם נכתב מעשיו הטובים ונחקק גדלו ותפארתו. אבל רחל אמנו לא היתה צריכה שום מצבה לספר מעשיה וצדקתה, שהרי בעצם הדבר אשר נקברה בדרך אפרתה ולא במערת המכפלה ניכר גודל צדקתה, כאמור. וזוהי כוונת הפסוק: "ותקבר בדרך וגו'. היא מצבת קבורת רחל", כלומר, בזה שנקברה רחל בדרך אפרתה, יודעין אנו צדקתה שרק תפלתה נשמעת במרום, וזהו מצבתה, שבזה נתפרסם רוב צדקתה. (דברי מהר"א)

ויצב מצבה על קבורתה היא מצבת קבורת רחל עד היום הזה. (לה, כ)

נראה לפרש הכוונה כי ההפרש אשר בין ציון אדם חשוב לציון נפש צדיק, כי הציון עלי נפש אדם פשוט הוא להיות זכר כי היה איש זה בעולם ולא ישכח זכרו, אמנם על ציון נפש הצדיק הוא לידע כי פה טמון גוף קדוש כדי שבעת צרה ר"ל יבואו שם ויתפללו עלי המקום הקדוש, והוא רק מצבה למקום קבורה. וזה כוונת הכתוב ויצב יעקב מצבה על קבורתה, ואמר כי לא נטעה כי לזאת הקים המצבה למען לא ישכח שמה לעולם כי באמת עבור זה לא היה צריך להקמת מצבה, ולזה אמר המצבה איננה מצבת רחל, רק הוא מצבת קבורת רחל שנדע איה קבורתה שיוכלו הדורות הבאים להתפלל עלי קברה, וזה גם ההדגשה "עד היום הזה" וכאשר באמת כך היה כי התפללו בני ישראל על קברה והקב"ה שמע תפילתה וכמו שהבטיחה (ירמיה לא, טז) ושבו בנים לגבולם ודו"ק: (הגה"ק מהר"ם א"ש ז"ע אב"ד אונגוואר)

אליך בברחך וגו' (לה, א) צריך ביאור הסימן בברחך מפני עשו אחיך. ונראה דהנה יעקב היה סבור דעדיין לא חל עליו החיוב לעשות מזבח מפאת נדרו, כי הוא התנה אז ושבתי בשלום אל בית אבי, ועתה עדיין לא היה בבית אביו. אבל הקב"ה אמר לו קום עלה בית אל וברש"י שאחרת את נדרך, כלומר שבאמת כבר חל החיוב עליו ואף שהתנה ושבתי בשלום, כי בשלמא אם היה נודר נדר זה לא מיראתו את עשו אלא סתם, אז כל זמן שלא שב לבית אביו לא חל עליו חיוב הנדר, אבל כיון שכוונת ושבתי בשלום היה שינצל מעשו ויהא תחת חסותו של אביו שאז לבו בטוח שלא יהרגנו עשו, א"כ גם עכשיו שפגש את עשו בדרך ונפרדו בשלום זה מזה, שפיר חל עליו חיוב הנדר, דהרי זה כאלו שב בשלום אל בית אביו, ולכן נענש על איחור הנדר. וזה שאמר לו השי"ת, עשה שם מזבח לאל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך, שאז נדרת ושבתי בשלום מחמת שהיית בורח ויראת מעשו, וא"כ בסילוק פחדך ויראתך מעשו חל עליך הנדר, ולכן מחוייב אתה עכשיו לעשות מזבח אף בטרם תשוב לבית אביך. (פרשת דרכים)

ותמת דברה מינקת רבקה. (לה, ח)

לכאורה תמוה, למה מפרסם הכתוב מיתת המינקת. עוד יש לדקדק דכאן כתיב "דברה" חסר ו', ובשופטים (ד, ז) כתיב "דבורה" מלא. אמנם יתורץ בדברי רש"י: "נתבשר שם באבל שני, שהוגד לו על אמו שמתה... ולפיכך העלימו את יום מותה, כדי שלא יקללו הבריות כרס שיצא ממנו עשו, אף הכתוב לא פרסמה". והנה, אותיות "דברה" ו"רבקה" הן שוות מלבד הדי' והק', אולם בסדר א"ת ב"ש מתחלפת הק' בד'. ולפי זה יפה מרומז כאן מיתת "רבקה" בתיבת "דברה" ולכן פירסם הכתוב מיתת המינקת וכתב "דברה" חסר, בלא ו'. (הגה"ק רבי יעקלי המבורגר ז"ע)

ויאמר לו אלוקים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי

אם ישראל וגו'. (לה, י) בגמרא (ברכות יג.) אמרין כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה. אלא מעתה הקורא לישראל יעקב הכי נמי, שאני התם דאהדריה קרא, וקשה למה באמת אהדריה קרא. וי"ל דבשלמא לאברהם שניתוסף רק ה' בשמו רצה הקב"ה שלא ישתנה שמו רק אברהם. וכן הקורא לשרה שרי שנשאר לה השם דמקודם רק שנשתנה אות י' וגם אות י' ניתוסף ביהושע וכפירש"י לעיל (יז, ה), מה שאין כן ישראל אם לא אהדריה קרא היה נשכח שם יעקב ממנו מכל וכל לכן אמר הכתוב שמך יעקב, כלומר זה שמך לעולם ואף על פי כן ישראל יהיה שמך. ועוד נראה לומר שמרמז על הצדיק העובד ה' שצריך להיות בחי' עקב וענוה ולדעת כי הוא אין ואפס. אמנם לפעמים צריך הצדיק להתחזק ולעמוד על עמדו לעורר רחמי המלכים והשרים יר"ה לבטל גזירות רעות מעל אחינו בני ישראל ולסתום פי המקטרגים וכמ"ש רשב"י בספר הזהר בר יוחאי בעלמא, וכמו ששמענו בדרך זה ממורנו החסיד הצדיק אלימלך זצ"ל. ולא שהתנשאו רוחם בזה באמת רק הוי מרוממים ומנשאים את עצמם להמתיק הדינים ולעמוד כתרס נגדם וזהו שאמר הכתוב הגם ששמך יעקב כנ"ל שהוא לשון עקב וענוה, מכל מקום לא יקרא שמך יעקב, כלומר לא לעולם כי אם לפעמים ישראל יהיה שמך ותתנשא בדרך "כי שרית עם אלקים ואנשים ותוכל". (עבודת ישראל)

ויעל מעליו אלקים במקום אשר דבר אתו. (לה, יג)

הן ידוע (מו"ק טז): שהקב"ה גוזר גזירה והצדיק מבטלה, דכתיב (ש"ב כג, ג) "צדיק מושל יראת אלקים", וזהו רצון הבורא ית"ש שבני ישראל ינהיגו את העולם בכח מעשיהם הטובים. והנה, עתה כשנתברך יעקב אבינו: "לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך" (פסוק י), לשון "כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל" (לעיל לב, כט), היינו, שנתן לו הקב"ה הממשלה

אמרו חז"ל (סוכה נב, א) לעתיד לבא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים, צדיקים נדמה להם כהר גבוה ורשעים נדמה להם כחוט השערה. תחילת

הנסיין הוא כחוט השערה, הצדיקים עומדים בכל הנסיונות, ומכולם יחד נעשה כהר גבוה. משא"כ הרשעים, בנסיין הראשון שהוא כחוט השערה הם נופלים, לכן נקראת אחזת עשו הר שער הם נעצרים בחוט השערה. (חידושי הרי"ם)

דברי תורה מרבותינו הק' מבעלזא

ויצו אתם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה. ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך. (לב, ה-ו) וברש"י: "גרתי, לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר וכו', ד"א 'גרתי' בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים". ויש לפרש בהקדם מה שפירשו בספרים את תפלת יעקב אבינו בלכתו לבית לבן: "אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש. ושבתני בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים" (ויצא כח, כא-כב), על פי מה דכתיב (משלי ל, ח-ט): "ראש ועשר אל תתן לי הטריפני לחם חקי פן אשבע וכחשתי ואמרתי מי ה' ופן אורש וגנבתי ותפשתי שם אלקי", והיינו ששלמה המלך ע"ה התפלל שינצל מנסיון העוני ומנסיון העושר, וזה שהתפלל יעקב אבינו: "אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך", פירוש, יהיה אלקים עמדי לעמוד בנסיון העוני שאני נמצא בשעה זו, כשאין עמי לא כסף ולא זהב ולא מקנה, כדכתיב (וישלח לב, יא): "כי במקלי עברתי את הירדן הזה, וכמו כן כאשר: "ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש. ושבתני בשלום אל בית אבי" בעושר רב, טעון ב"צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמורים": "והיה ה' לי לאלקים" אוכל לעמוד בנסיון, עכ"ל. וזה ששלח יעקב אבינו לומר לעשו: "עם לבן גרתי ואחר עד עתה. ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה", וברש"י: "לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר וכו'. ד"א 'גרתי' בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי", והיינו שעמדתי בנסיון העוני ושמרתי תרי"ג מצוות כשהייתי עדיין גר ועני בביתו של לבן, ולא זו בלבד, אלא עמדתי גם בנסיון העושר ושמרתי תרי"ג מצוות, כאשר: "ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה". ובזה יש לפרש הכונה בברכת המלאך: "לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל" (וישלח לב, כט), דהנה אמרו חז"ל (ויק"ר לה, ו): "יאה מסכנותא לברתיה דיעקב כערקא סומקא ברישא דסוסיא חיורא", כי על ידי יסורי העניות נכנעים בני ישראל וחוזרים בתשובה, ואילו על ידי העשירות עלולים לבעוט ח"ו, כדכתיב (האזינו לב, טו): "וישמן ישרון ויבעט", אמנם יעקב אבינו אחר שהוכיח שבכחו לעמוד בנסיון העושר, אינו צריך להתיסר ביסורי העוני. וזה שאמר לו המלאך: "לא יעקב יאמר עוד שמך", "יעקב" הוא מלשון עקב ושפלות, כלומר, לא תצטרך עוד לחיות בעוני ושפלות, "כי אם ישראל יהיה שמך", "ישראל" הוא אותיות: "לי ראש", והיינו שתוכל להיות עשיר ושר, ולעבוד את השי"ת מתוך הרחבה, שהרי: "כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל" – כבר הוכחת שביכלתך לעמוד בנסיון העושר. (כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א)

ויירא יעקב מאד ויצר לו ויחץ את העם אשר אתו. (לב, ח) מוראו של יעקב הי' לאחר ששמע שעשו כל מהותו פירוד, ריב ומדון, בא לקראתו באחדות, וארבע מאות איש עמו כולם כאחד חברים, והרי מצינו שהאחדות כוחה גדול כמו שאמרו חז"ל (בראשית רבה לחו, ג) גדול השלום שאפילו ישראל עובדים עכו"ם ושלום ביניהם, אמר המקום כביכול

איני יכול לשלוט בהם, כיון ששלום ביניהם שנאמר: חבור עצבים אפרים הנח לו (הושע ד, יז) ולפיכך נתיירא יעקב. אמנם יעקב אבינו תפס אומנתו של עשו, שהוא הפירוד, ובניגוד לעשו שתפס אומנות יעקב שהיא האחדות, עשה הוא מעשה של פירוד: ויחץ את העם אשר אתו, בכדי לעורר את הפירוד במחנה עשו, ובכך יזכה להנצל ממנו, שהרי כך מצינו בבלעם הרשע (רש"י במדבר לא, ח): הוא בא אל ישראל והחליף אומנתו באומנותם, שאין נושעים אלא בפיהם וע"י תפלה ובקשה, ובא הוא ותפש אומנותם לקללם בפיו, אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שבאין בחרב שנאמר ועל חרבך תחיה. (כ"ק מרן מהר"ש ז"ע)

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה. (לב, ט) פירש"י: "והיה המחנה הנשאר לפליטה – על כרחו, כי אלחם עמו". יש להבין מנין הבטחון לו שיהיה לפליטה; כן יש להבין שינוי הלשון שנכתב: "האחת" בלשון נקבה, "והכהו" בלשון זכר. ואף שרש"י ז"ל עמד בזה ופירש כי "מחנה משמש לשון זכר ולשון נקבה", מכל מקום כמה שאפשר צריך לתרץ. **ויש לפרש** הענין על פי מה שנאמר (ויקרא כו, ח) "ורדפו מכם חמשה מאה", דהיינו, שכל אחד יהא לו כח להתגבר על עשרים. והנה מחנה יעקב מנה אז שבעה עשר נפש, הוא וארבעת נשיו, אחד עשר ילדיו ודינה בתו. ולכן נתיירא יעקב, היאך יוכל לעמוד עמם נגד ארבע מאות איש של עשו שהרי לפי החשבון יש בכח שבעה עשר להתגבר רק על שלש מאות וארבעים. מה עשה יעקב אבינו בגודל חכמתו, חצה את העם לשני מחנות, וחישב שמסתמא גם עשו יעשה כן, לחלק את מחנהו לשנים, כדי להעמיד מערכה מול מערכה. ויעקב העמיד רוב, דהיינו עשרה או י"א אנשים במחנה הראשון, ואז אם יבא חצי מחנה עשו עליהם, מאתיים איש, יוכלו בקלות להתגבר עליהם, כמו שנזכר בברכה: "ורדפו מכם חמשה מאה". ואחר שאלו יפלו לפניו, ישארו במחנה עשו רק מאתיים הנותרים, ואז יתחברו שני מחנות יעקב כאחד ויכניעו גם אותם, כיון שיהיו יותר מאחד כנגד עשרים. וזהו שאמר: "אם יבא עשו אל המחנה האחת והכהו מוסב על עשו, שמחנה יעקב יכה אותו ואת אשר עמו, וממילא "והיה המחנה הנשאר לפליטה" בעל כרחו, כי על המחנה השני של עשו בודאי יוכלו בנקל להתגבר, כנ"ל, שהרי יהיו ביחד שבעה עשר אנשים, ועל ידי זה ישארו כולם לפליטה גדולה. (כ"ק מרן מהר"ש ז"ע)

ויבן לו בית. (לב, יז). אי' בזה"ק דאתקין תפלת ערבית כדקא יאות. ביאור הדברים הוא בהקדם מה שמצינו (ברכות לד, ב): חציף עלי מאן דמצלי בשדה, ופירש"י ז"ל בבקעה, שכשהוא במקום צניעות חל עליו אימת מלך ולבו נשבר. והקשו התוס' (ד"ה חציף): והרי ביצחק נאמר: ויצא יצחק לשוח בשדה, ואז תיקן תפלת מנחה, ותירצו שתפלת יצחק היתה בהר המוריה, והר המוריה שאני. וביאר כ"ק מרן אדמו"ר מהרי"ד ז"ע כוונת דבריהם, שלפיכך הותר להתפלל שם אף שהמקום לא הי' מוקף מחיצות, כי סגולת המקום לעורר יראה. והוסיף עוד, שאפשר לומר שיצחק הי' רשאי להתפלל גם במקום שאין מחיצות, משום שהיראה היא מדתו של יצחק, ולפיכך גם במקום שאין בו מחיצות חלה

ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל. (לב, כט)
 פירש"י ז"ל בכה המלאך ויתחנן לו, ונתחנן שבית אל ימצאנו ושם ידבר עמנו, המתן לי עד שידבר עמנו ולא רצה יעקב, ועל כרחו הודה לו עליהן, וזהו: ויברך אותו שם, שהי' מתחנן להמתין לו ולא רצה, בעוד ששרו של עשו מיאן בכך שהברכה תחול על יעקב ובניו בחו"ל, לפיכך בכה ויתחנן לו בית אל ימצאנו, שרק בבית אל שהיא בא"י תחול עליו הברכה, הרי יעקב אבינו עמד על כך שיסכים על הברכות דווקא בחו"ל, בכדי שתחול הברכה גם שם, וכך יהי' קיום לכלל ישראל בתקופת הגלות, ועל כרחו הודה לו עליהן, ובסופו של דבר ברכו המלאך בחו"ל ויברך אותו שם. (כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע)

ועוד י"ל, דרצונו של המלאך הי' שהברכה תהי' מוגבלת, ותחול רק על אנשי המעלה, המכונים ישראל, ולכן בית אל ימצאנו ושם ידבר עמנו לפי שבבית אל עתיד הקב"ה לשנות את שם יעקב לשם ישראל, אמנם יעקב אבינו עמד על דעתו שהברכה תהי' ללא גבול, ואף פשוטי העם המכונים בשם יעקב יהיו ראויים לברכה, ולפיכך לא רצה להמתין לו עד בואם לבית אל, אלא דווקא כעת כאשר שמו הוא עדיין יעקב יברכהו, כך שהברכה תחול על כולם ללא יוצא מן הכלל, ועל כרחו הודה לו עליהן, וברכו כרצונו ללא הגבלה. (כ"ק מרן אדמו"ר מהר"א זי"ע)

המחנה הזה אשר פגשתי. (לג, ח)

כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע הזהיר שלא יגעו יגעו להפיאות כלל, דהיינו שלא יקצצו אף כשהם ארוכים יותר מדי, והיה רגיל להמציא לו מקור מקומו טהור מהפסוק מי לך כל המחנה הזה אשר פגשתי ויאמר למצא חן בעיני אדוני, שמכאן רמז שצריכים לעשות פאות ארוכים לילדים, כי הר"ת של ה"זה א"שר פגשתי ר"ת פא"ה, דהיינו ששאל עשו ליעקב למה צריכים זאת דהיינו הפיאות הארוכים של הילדים, וענה לו יעקב למצא חן בעיני אדוני, שהוא המלך מלכי המלכים.

עליו אימת מלך ולבו נשבר. ולפ"ז יתבאר לנו היטיב מאמר הזה"ק, כי על אף שיעקב תיקן תפלת ערבית כשהתפלל בהר המוריה, עם כל זאת הי' שרוי בספק, אם גם לו הותר להתפלל בהר המוריה אפי" שאין בו מחיצות, וטעם ההיתר הוא, כי המקום מעורר יראה, או רק לאביו הותר זאת, לפיכך כאשר בנה בית ותיקן מחיצות, הרי תפלתו היא שלימה והגונה מכל הבחינות, ועל כך אמרו: ויבן לו בית דאתקין תפלת ערבית כדקא יאות, שבבנין הבית הושלם תיקונו של תפלת ערבית. (כ"ק הגה"ק מהר"ם מבילגוריא זי"ע)

ותעבור המנחה על פניו. (לב, כב)

פירש"י ז"ל (בשם ב"ר עוח), אף הוא שרוי בכעס שהי' צריך לכל זה. מאחר ששלח דורון לעשו, וכדבריהם ז"ל (תנחומא וישלח) שהתקין עצמו לתפילה, לדורון, ולמלחמה, נתיירא יעקב שמא בעקבות הדורון יחשבו בניו שיש מקום להתקרב אל עשו, לפיכך אף הוא שרוי בכעס שהי' צריך לכל זה במטרה להראות לבניו שמשלוח הדורון הוא על אפו ועל חמתו, וחלילה להם לטעות ולחשוב שניתן להתקרב אל עשו הרשע, שהרי רואים הם כיצד אביהם שרוי בכעס, וממילא לא יעלה על דעתם אפילו במשהו של התקרבות לאותו רשע. (כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע)

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. (לב, כז)

מעשה אבות הוא סימן לבנים. והנה כי כן ראינו שיעקב אבינו ע"ה, כשנאבק איש עמו ויאמר "לא אשלחך כי אם ברכתני", ופירש רש"י (בפסוק כט) שהמלאך בכה והתחנן לפניו "בית אל ימצאנו ושם ידבר עמנו" (הושע יב, ה), כי זהו מדרכו של היצר ומתחבולותיו כשרואה שאינו יכול לו לאדם, על כל פנים רוצה הוא לדחות אותו על זמן מאוחר. אבל יעקב אבינו לא הניח ליצרו להכשילו אפילו בזה, ואמר לו: "לא אשלחך כי אם ברכתני". (כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע)

סיפור על פרשת השבוע

של רבנו, שהוא היה החרף ממשפחת הסופרים והתבטא עליו כי מוחו הוא כמוחו של זקנו הגה"ק רבי עקיבא אייגר זי"ע. הוכחה נחרצת להערכתם והערצתם של צדיקי הדור ניתנה, כשהואילו לשנות ממנהגם לכבוד רבנו. הוה עובדה, בשהותו במארינבאד שהו בה גם הצדיקים הקדושים הגה"ק מרן רבי יהושע רוקח אבד"ק בעלזא זי"ע, והגה"ק רבי מאיר הורוביץ אבד"ק דזיקוב בעמח"ס "אמרי נועם" זי"ע, ורבנו צעיר לימים ובראשית ימי כהונתו הרמה על כס אבותיו, ביום השבת עת התפללו יחדיו כל הנקהלים ובאים למארינבאד, פנו הני תרי צדיקי לרבנו ובקשוהו שירד לפני התיבה ב"ברכת החודש" ותפילת מוסף. השיב להם רבנו, כי מתפלל הוא בנוסח אשכנז ובקדושת מוסף הוא אומר "נעריצך", ענה לו ה"אמרי נועם" זי"ע: "ברצוני לשמוע "נעריצך" נפיק מפי רברבן דהרב מפרשבורג. נאות רבנו לבקשתם וירד לפני התיבה. כשהסתיימה התפילה, סחו הגה"ק מרן מבעלזא זי"ע והגה"ק מדזיקוב זי"ע שהם מודים להשי"ת על שזכו לשמוע "נעריצך" מפי הרב מפרשבורג והפליאו להפליג בשבח. **בשנת תרנ"ד**, בשהותו בווען הלך רבנו לבקר את הגה"ק כ"ק מרן רבי יהושע מבעלזא זי"ע ששהה בעיר. לאחר שקיבל את פניו באהבה רבה, בנוכחות רבים שנתאספו לראות בכינוס צדיקים, שלח כ"ק מרן מבעלזא זי"ע כל איש מעליו וביקש להתוועד עם רבנו ביחידות, כשעתיים ארכה שיחתם ולא נודע תוכנה לאיש, רק זאת נשמע מפי רבנו בשובו לביתו, שדברו מענינים גבוהים העומדים ברומו של עולם. בצאתו מאכסנייתו, ליווהו כ"ק מרן מבעלזא זי"ע עד לסוף החצר בחיבה יתירה, וכששב מללוותו השמיע דברי התפעלות על קלסתר פניו

ומלכים מחלציך יצאו(לה, יא) בן כ"ט שנה היה הגה"ק בעל ה"שבט סופר" כשהושיבוהו על כסא רם ונשא, כאב"ד פרעשבורג, מקום בו נהגו אבותיו הקדושים נשיאותם ברמה. ועל כולנה קיבל עליו עול הישיבה הגדולה, בה למדו באותה עת כארבע מאות בחורים מופלגים, שעשרות מהם שימשו ברבות הימים כרבני קהילות ברחבי המדינה. עם הכרתו בכתר הרבנות זכה ה"שבט סופר" להערצה רבתית בקרב כל צדיקי וגאוני הדור, ותוך זמן קצר ייקרו את דעתו בכל דבר העומד על הפרק, כפי שאנו רואים בכל הכרוזים והתקנות אשר פרסמו בשער חוצות, שחתימתו מתנוססת בראש, כשבין הרבנים ישנם אשר נמנו עם תלמידי זקנו, מרן החת"ס, שאמנם ראו בו את דיוקנם של אבותיו הקדושים, ואף התבטאו אודותיו בתואר "דער יונגע חתם סופר" - החת"ס הצעיר! **כשנפגש עם הגאון הגדול רבי אליעזר זוסמאן סופר זצ"ל**, אב"ד פאקש ובעמח"ס "ילקוט אליעזר" ו"ספר המקנה", שנחשב כאחד מגדולי תלמידי ה"כתב סופר", והיה קשיש מניה טובא, הרכין הגאון את ראשו כדי לנשק את יד ימינו, והגם שניסה להשתמט ממנו לא עלתה בידו וכשביקר הגה"ק המהר"ם שיק זי"ע בפרשבורג, הקדים והלך להקביל פני רבנו במעונו בטרם יבוא הוא לאכסנייתו, ובצאתו מן הקודש לא הפך ראשו אלא צעד אחורנית כשפניו מוסבות אל הקודש. **וכך אמר** פעם הגאון הגדול רבי שמואל לוי ווינבערגער זצ"ל, אבד"ק סערדאהעלי: "דרך לימודו של הרב מפרעשבורג, כדרכו של הרשב"א!". ואילו חברו, הגה"ק רבי שמואל ראזנבערג זי"ע, אבד"ק אונסדארף ובעמח"ס "באר שמואל", שהיה תלמידו של הכת"ס, דיבר פעם אודות חריפותו

זי"ע את שיירי מאכלו ועירבם עם הנותר בצלחת רבנו וחילקם יחד לחסידים. **הגה"צ ר' יוסף וועבר זצ"ל סיפר** ששמע מאביו הגה"צ ר' קלמן וועבר אב"ד פישטאן שלמד אצל הגה"ק השבט סופר וכשאמר הרבי השיעור האט מען געמיינט אז די תנאים שטייען דא. **הגה"צ** מנאדיפאלי זצ"ל תלמיד רבינו סיפר פעם אחת בא השבט סופר לביהמ"ד זמן מה לפני השיעור ומצא בחורים עוסקים בתורה אמנם גם מעשנים, אמר להם אז מען זעט רב און שמואל פאר די אויגען ווי אזוי קען מען רויכערען.

המאירים של רבנו, והוסיף: אזעלעכע ריינע אויגן זעהט מען גארנישט" (עיניים טהורות שכאלו אין רואים כלל). ימים אחדים לאחר מכן השיב כ"ק מרן מבעלזא זי"ע ביקור באכסניית רבנו בלוויית כמה מאנשי שלומו, גיסו של רבנו שהתגורר בוויען, ערך באחד הערבים סעודה לכבודם, כשבראש השולחן מסבים הני תרי צדיקי ועוטרים אותם חסידים ואנשי מעשה. כשביקש כ"ק מרן מבעלזא זי"ע לחלק שיריים מצלחתו המתין שרבנו יחלק מדיליה, ומשמיאן רבנו לחלק שיריים נטל כ"ק מרן מבעלזא

משל ונמשל על פרשת השבוע

האדם מעט מגדולת הבורא ב"ה, אוחזו חיל ורעדה יותר על חטאתו אשר חטא להשם הגדול ב"ה, ואז הקב"ה מנשאו עוד יותר להשפיע לו חכמה להבין עוד קצת יותר מגדולתו ית', בכל פעם יש לו עי"ז עיגום נפש וזער יותר אשר חטא למלך הגדול אשר אין סוף לגדולתו. וזה, אל נקמות ד', שנוקם במי שחוטא כנגדו, וכיצד הוא נוקם, אל נקמות הופיע, ע"י שהוא מופיע להבעל תשובה מכבודו ומראה לו מגדולתו ומיקרו, ועי"ז מתמרמר בנפשו עד כלות הנפש. עכדה"ק **והנה מקודם** נקרא יעקב בשם "יעקב" המרמז על קטנות לשון עקב רגלים כמבואר במדרש, ואח"כ קרא לו הקב"ה ישראל לשון שררה כי שרית עם אלקים ואנשים. ויעקב כשנתגדל במעלה גדולה כזו, לא זחה דעתו עליו ח"ו, רק אדרבה נתקטן עוד יותר בעיניו באשר זכה לגדולת קרבות הקב"ה, וכמו שאמרו רז"ל אתם המעט, שביותר שאני משפיע גדולה לכם אתם ממעטים עצמיכם. ובכן כשהשיג יעקב מדרגת השררה עד שנשתנה שמו בשביל זה, נקטן בעיניו עוד יותר. ונמצא דנהי שיעקב נקרא ישראל מלשון שררות שנתעלה מאד, מ"מ לפי ידיעתו שהשיג בגדולת הבורא נעשה יותר לבחינת עקב, והוא בדרגת יעקב עוד יותר מקדם. ולכן שפיר שייך לקרותו יעקב אף אחר התגדלו בשם ישראל.

לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך. (לה, י) מקשין העולם מה נשתנה יעקב מאברהם שהקורא לאברהם אברם עובר בעשה כיון שהקב"ה שינה את שמו, משא"כ ביעקב רשאין לקרותו יעקב אף שנשתנה שמו, ודברי רז"ל ידועים, ועיין אור החיים הקדוש **ונראה** עפ"י"מ שכתב הבעש"ט הק' זי"ע לפרש הפסוק אל נקמות ד' אל נקמות הופיע. וביאר **במשל** לנער קטן שזרק פעם אבן על המלך, כי לא ידע מהות וגדולת המלך, איך להוקירו כערכו הרם ולא הבין ענין מוראה של מלכות לקח אותו המלך לחצרו, ונתן אותו ליד מורים שלימדוהו להיות משכיל בנימוסי סריסי המלך. ויהי בהיות הנער מבין קצת גדולת המלך וטובו, בא והתנפל לפניו שישא פשעו כי לא הכיר בכבודו עד השתא, ועתה הוא מכיר מעט גדולתו ומבין עוצם עונו. לא השיב לו המלך כלום, רק הלך ועשהו לאחד ממשרתיו. ומאוחר יותר מינהו לשר באיזה מקום, ואח"כ וילך המלך והגביהו ונשאו מעל כל השרים, אז הכביד בעיניו פשעו יותר ויותר עד כלות הנפש. **והנמשל**, כי האדם בחטאו אינו מבין את מי ניאץ ולמי חטא, וכשהוא שב מעט בתשובה, אז הקב"ה ברוב רחמיו מקבל שבים, והיות שקיי"ל תשובה תולה ויסורין מכפרים עון, לזה מענישו הקב"ה בזה שמראה לו רוב גדולתו חבתו וטובו. ובראות

הילולא דצדיקיא

הרה"ק רבי מנחם קאליש מאמשינוב זי"ע נלב"ע ט"ז כסלו תרע"ה

על ה'עולם' לקבלו עליהם, וחסיד אחד ראה בחלום הלילה כיצד הרה"ק יושב בראש השלחן ולצדו אביו הק', וכאשר שאל החסיד את הרה"ק מהרי"ד לפרש הדבר, ענהו: "לאז איהם, יעצט איז זיין צייט!" (-הניחו אותו - עכשיו הגיע עתו!). בבוקר נודע לחסיד ההוא שכמוהו חלמו עוד מאות אנשים. בין החסידים נמצאו כאלו שלא קיבלוהו לרבי, וביומא דהילולא הראשונה של אביו באו לאמשינוב, ואמר אז דברי תורה עה"פ (דברים לו, ו) ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה, דלכאורה מדוע עשה ה' ככה, אלא שבאם היו יודעים את מקום מנוחתו - שוב לא היו מקבלים את מרותו של יהושע, באשר היו הולכים לציון רבם שנפטר... **ההשלמה הראשונה** במנהיגותו, באה אחרי ששמעו מפיו דברים ברורים בשבת הראשונה לשבתו על כס האדמו"רות. בשבת פרשת וישלח

מווארקי, התלבטו מאוד אם לקבל עליהם את מרותו של אברך צעיר זה, יפה התואר והמראה, אשר גווני חן וזוהר מאירים את תויו פניו הזכים והבהירים. אם כי החסיד הנודע רבי שמחה'לה, רבה של סוכדנוב - אשר העיד עליו הרבי הראשון מאמשינוב, במעמד חסידיו, שנמנה על ל"ו הצדיקים הנסתרים - לא היסס אף רגע מלקבל עליו את מרותו, הרי החסיד והמקובל רבי אברהם סגי נהור מקאלושין, התלבט מאד בקבלת ההחלטה. ימים רבים הסתובב בחצרו של הרבי הצעיר, ורבות שקל את צעדיו להבא, אולם גם הוא, לאחר מעקב מתמיד אחרי האדמו"ר החדש, החליט ואמר: "אהבתי את אדוני, לא אצא חפשי - אני העבד והוא האדון" - וקיבל עליו את מרותו. **כאשר מילא** הרה"ק את מקום אביו בעודו צעיר לימים כבן י"ח, היה קשה

הרה"ק רבי מנחם קאליש מאמשינוב זי"ע נולד באמשינוב בשנת תר"כ, לאביו הרה"ק רבינו יעקב דוד קאליש מאמשינוב. נשא את זוגתו הרבנית מרת אסתר גאלדא ע"ה בת החסיד ר' שמואל משה אלברשטיין מביאלא. עם פטירת אביו הק' בשנת תרל"ח.

בן שמונה עשרה שנה היה כאשר נקרא למלא את מקום אביו הרה"ק רבי יעקב דוד - כאדמו"ר ורב באמשינוב. בגיל צעיר זה, הוטל עליו למלא את מקום אביו הגדול והמפורסם, לפרנס את משפחתו הכבודה, לגדל ולחנך את שני אחיו הצעירים - רבי ישעיה (מפשיסחא) ורבי ירמיה (מאפולע), לשאת בעול הרבנות, ולהנהיג את קהל החסידים הגדול, אשר הורישו אביו. זקני החסידים, שזכו עוד להסתופף בצלו של הסבא קדישא הרה"ק רבי יצחק

החל רבי מנחם לשאת ברמה את נס האדמו"רות. בשבתו בראש השולחן הקדוש, מוקף קהל חסידיו סביבו, לאחר שקידש על היין, פתח ואמר: בפרשת ויצא מדובר על תעלוליו ואיומיו של לבן הרשע כלפי יעקב אבינו, והזהירו הקב"ה להשמר מדבר עם יעקב מטוב ועד רע. אחרי שנפגש עם יעקב אמר לו: יש לאל ידי לעשות עמכם רע, "ואלוקי אביכם" אמש אמר אלי לאמר: "השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע". יעקב הגיב על דבריו ואמר: "לולי אלוקי אבי אלוקי אברהם ופחד יצחק היה לי, כי עתה ריקם שלחתני, את עניי ואת יגיע כפי ראה אלוקים ויוכח אמש".

לכאורה שניהם, גם יעקב וגם לבן, לדבר אחד התכוונו, כי רק אזהרת הקב"ה הצילה את יעקב מכוונותיו הרעות של לבן. אך כאשר מעיינים היטב בתוכן דבריהם, עומדים אנו על השוני בלשונם. לבן טוען, שליעקב עצמו - כיעקב - אין די זכויות שבגללן ינצל מידו, ולכן אם המדובר הוא ביעקב עצמו, אין כל מניעה מלפגוע בו אלא מאי? - זכות אבותיו היא אשר עומדת לו, ומצילתו מכוונותיו הזדוניות. דבר זה בא לידי ביטוי בדבריו המתרברים: יש לאל ידי לעשות עמכם רע. כי למעשה, אין לכם כל זכויות שיצילו אתכם מידי; ואולם, מחמת הסיבה של - "ואלוקי אביכם" אמש אמר אלי, השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע, היינו הודות לזכות האבות שיש לכם, נמנע ממני מלהרע לכם... ועל דיבורים אלה השיב לו יעקב: לא כפי שסבור אתה שאין לי בכלל זכויות משלי, וכל כוחי נובע מזכות אבותי, כי לולי "אלוקי אבי", היינו אילו היתה לי אך ורק זכות אבותי הקדושים, כפי שנדמה לך (וכשיטת התוספות במסכת מגילה דף כ"א;), אם כתוב לולי ביו"ד, פירוש הדבר אילו כן), כי עתה ריקם שלחתני, לא היית מתחשב בכך ולא כלום. אלא - "את עניי ויגיע כפי ראה אלוקים", כלומר, את יגיעתי בעבודת השם, דבר זה גרם לכך שהיזהירך הקב"ה לבל תדבר עמי מטוב ועד רע, אך לא בגלל זכות אבות לבל הצילני מידך, כפי שסבור אתה... דברים אלו שנאמרו מפי קדשו, דיברו בעד עצמם, והבהירו למהססים שמן הראוי להם להצטרף

למחנה המקבלים את מרותו, לא רק בזכות אביו הקדוש, אלא גם בזכות עצמו.

כשהתמנה הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב זי"ע להיות רבה של העיירה, והוזמן לדרוש בבית הכנסת הגדול, נתאספו בני העיירה כולם ואז החל את דבריו בקול חוצב להבות: "בשעה שיוסף הצדיק לא יכל עוד להתאפק והוא נגלה אל אחיו, מסופר בתורה: "ויקרא הוציאו כל איש מעלי..." והכוונה היא שיוסף הצדיק התפלל והתחנן על התפשטות הגשמיות וזה היה מבוקשו: "הוציאו כל איש מעלי" - משמע להוציא הימנו כל כח אנושי, נפשי וגשמי, שלא יחוש חלילה אף נדנוד של נקמה בראותו את אחיו שמכרוהו והורידוהו מצרימה... ואמנם מעידה התורה: ולא היה איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו"... כי אז חשו וראו בעליל כל קהל הנאספים בבית המדרש שהאדמו"ר גם חושב זאת על עצמו שלא להתפעל כלל מן הקהל הרב ומן הכבוד הגדול שכיבדוהו...

בבית החסידים דאמשינוב שבווארשא (רח' פיינסקא 28), למד שם אחד בשם "שלמה מתמיד", שלא הי' נמנה על עדת החסידים. פעם הגיע הרה"ק ובאו מאות אנשים להכנס אליו, תמה אותו למדן - הרי אני כבן ארבעים שנה ויודע ספר, ואין איש שם לב עלי, ואילו הרבי אינו אלא כבן י"ח שנה והכל רצים אחריו, עד שהחליט ליכנס אצלו ולשאול את פיו באיזה סוגיא קשה. היותו מיוצאי אשכנז, התפלל כדרכו בשעה מוקדמת בבוקר, ואח"כ ביקש ליכנס אל הרה"ק, אך הגבאים אמרו שהרבי ישן כעת [שזמן שינתו היה בבוקר לאחר שכבר קרא ק"ש של שחרית]. כעבור זמן מה ביקש שוב ליכנס אל הרה"ק, והפעם אמרו כי הרבי עסוק עתה בהכנות. חזר הלה והמתין עד שנטל את ידיו, שגם זה לקח לו זמן רב (כדברי הרה"ק זי"ע: ביים זיידען איז געווען דאס וואשען א גרויסער עבודה, ער פלעגט זיך אינגאנצען פארגיסען מיט וואסער, די גאנצע בעקישע איז נאס גיווארען... [אצל זקני היתה נטילת ידים עבודה גדולה, והיה רגיל לשפוך כ"כ הרבה מים עד שהרטיב לגמרי את ה'קפטן' שלו]. סוף סוף, נכנס לחדר הרבי,

ושאלו הרה"ק מה הוא רוצה, והציע הלה את קושייתו באיזה תוספות. הראה לו באצבעו בפנים הגמרא [ער האט געטיילט מיט די פינגער], עד שנסתלקו כל הקושיות. יצא 'שלמה מתמיד' החוצה, והחל רוקד באומרו: "הביטו וראו מה גדלה פעולת לימוד תורה לשמה - וכי מתי הי' זמן ל'אברך' זה ללמוד? ונעשה חסיד אמשינוב.

חסיד אמשינוב דבקו בו בהערצה יתירה, ואף הוא התכוין כנגדם בהתמסרות נפלאה נוהג היה הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב זי"ע לומר, כוחו של המנהיג נמדד במידת נכונותו להפקיר את עצמו למען הכלל. על הפסוק: "יפקוד ה' אלוקי הרוחות לכל בשר איש על העדה וכו' ואשר יוציאם ואשר יביאם", אומר רש"י: "בזכותיו". כלומר, שמוכן הוא להפקיר את כל זכויותיו כדי להביא הקלה לסבלו של הכלל והפרט כאחד.

בתקופת מלחמת העולם הראשונה עבר לעיר ווארשא, והצטיין בפעולות נשגבות לאלפי היהודים שהוגלו לשם עקב המלחמה.

סיפור בנו של הרה"ק ר' ירמיה מאופלא זצ"ל: חרות בזכרוננו, ערב יום הכיפורים באמשינוב - החמה בראש האילנות, רגעים ספורים לפני "כל נדרי". בבית המדרש האמשינובי דממה, חרדת קודש שורה על כל החסידים באויר של בית המדרש מהדהד פיזום ניגון וורקאי, המתנגן מתוך השקט מהול במילים של "תפלה זכה". לפתע הופרע השקט, רעש ובהלה בתוככי בית המדרש. נפח עם זוגתו באו בבכי וביללה אל הרבי להציל את בנם היחיד, שנטרפה דעתו עליו, והחליט להשתמד. כדאי להעיר, שאותו יום של ערב יו"כ, חל יום "גנוסיא" לנוצרים שבעיירה, והגויים, רצו לנצל את "המאורע" לשם "פירסום", ובכדי למנוע את זה הם, ההורים, מבקשים מאת הרבי שיפנה במכתב תחנונים אל הכומר המקומי, שהוא מכבד את הרבי, שידחה את "טכס-השמד".

בחדרו של דודי הרה"ק כבר התאספו ב"ב, הבנים, הנכדים, בכדי לברכם בגח"ט, והשראת בין השמשות של יום הכיפורים היה כבר מורגש בכל פינה, באותם הרגעים פנה דודי

זצ"ל להגבאי שיכתוב מלים ספורות בשמו בלשון תחנונים, שהכומר יואיל נא, לדחות את "טכס-השמד". חיש כבזק רץ משמש החצר עם מכתב התחנונים אל הכומר, ועד שחזר עם "התשובה" מאת הכומר, זוכרני, דודי הרה"ק זצ"ל החזיק את השעון בידו, ומנה השניות, ותוך זמן קצר מאוד, חזר משמש החצר כשבשורה על פניו: הטכס נדחה!

ואני בגיל רך הייתי אז, ובכל זאת, זכרתי מה שלמדתי בחדר: "השמש בגבעון דום!" עתה, כעבור למעלה מששים שנה, כשאני מספר, אני מהרהר: יתכן, שגם באמשינוב דאז, בזמן המאורע הזה, השקיעה התעכבה... כן השמש באמשינוב - דום, כלומר, השקיעה התעכבה, עד שמשמש החצר, חזר מן הכומר בתשובה חיובית, ועם דמדומי השמש האחרונים, דודי הרה"ק נתן אות אל החזן העובר לפני התיבה (הגה"ח ר' ישראל יצחק, דיין דמתא שידלובצה) שיתחיל בתפילת "כל נדרי!"

למחרת, במוצאי יום כיפורים, בא ה"בעל תשובה" הבן-יקיר, מאתמול בכבודו בעצמו, שעה שזקני החסידים היו מסובין ע"י השולחן בבית המדרש עם הרה"ק בראש במצב רוח מרומם, כלומר "סימנא מילתא", ניצחנו את השטן... ובשל זה אות מובהק הוא, שתפילתנו נתקבלה... אז... בשעה של התרוממות הנפש, הופיע "הבעל תשובה", כשהוא מתרפס לפני הרבי, מתמוגג בדמעות, ומבקש סליחה ומחילה... תמהים החסידים, אנ"ש, איך יעז "פושע" כזה, שהשבית את קדושת ערב יום הכיפורים וגרם כ"כ הרבה צער וכאב, לגשת עתה אל הרה"ק? אתמהה!... אבל דודי הרה"ק זצ"ל הגן "עליו", שלא יעליבו אותו, כבדו בכוס יין, וכשמברך בקושי על היין, הבעל תשובה, הרבי זצ"ל ענה אחריו אמון!...

בדרך כלל התנהג הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב זי"ע בדרך של מתינות, "עס איז נישט גיווען קיין האר פון שארפקייט". (-לא היה דרכו כלל בחריפות) חסידים אמרו, שבהרה"ק ראו את דרכו של זקיני הרה"ק הזקן מווארקי זי"ע שהתנהג במתינות גדולה, שלא כדרך אביו הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינוב זי"ע שהיה רב

אב"ד בקהילה ולמדן גדול עד שאמר על עצמו שחריפותו ובקיאותו המה דוגמת הרה"ק ה"חידושי הרי"מ" - וכן שלא כדרך דודו הרה"ק הרמ"מ מווארקי שהתנהג בחריפות כדרך קאצק. זולת שני פעמים, בערב יום כיפור שנעשה "צוקאכט" שלא כדרכו, והתלקח ורתח באש קודש, פעם אחת בשנותיו האמצעיות, ופעם אחת באחרית ימיו בעת שהותו בווארשא...

מעשה השני אירע בסוף ימיו בווארשא, בימים ההם יצאה גזירה מטעם המלכות שעל כל אחד לגזוז זקנו (מטעם חולי שהשתולל בקרבם), רק שהבטיחו להיהודים שבאם יחתמו כל הרבנים שדבר זה הוא נגד דת יהודי - תתבטל הגזירה. בין רבני ווארשא היה שם רב אשכנזי שלא רצה לחתום, מאחר והוא בעצמו לא הלך עם זקן. קראו הרבנים אסיפה, והחליטו שבאסיפה הבאה יקראו גם לאותו רב אשכנזי ולהכריחו לחתום, והאסיפה נקבעה לערב יוה"כ פ. ביום ההוא הגיע בנו הרה"ק רבי יוסף מאמשינוב זצוק"ל מאוסטרובה לשבות בצל אביו ביוה"כ פ, כשנכנס לאביו מצאו מעיין בספר תהלים עם ליקוטי זוהר שהיה פתוח לפניו, וכאשר הבחין בבנו, עשה קמט באותו דף שעמד שם, סגר את התהלים, ומבלי לשאול בשלומו ובשלום כל בניו כדרכו, קם ממקומו וביקש ממנו שיבוא עמו להאסיפה.

בשעת האסיפה היה כולו "צוקאכט", והעיד הרה"ק רבי מרדכי יוסף מראדזין (שלקח אף הוא חבל באסיפה זו): "איך האב געזעהן ווי ער האט געקאכט און דער בענקעל האט זיך געווארפן, האב איך געוואוסט אז ס'וועט באלד עפיס פלאצען" (-שמרוב התרגשותו היה הספסל שעליו ישב מתנדנד, והרגיש שמשוהו יקרה כאן). ואכן לא המתין על תורו (בסדר הנאומים), ואמר בלשון קדשו בתמיה, "איך וועל ווארטען אויף מיין ארט"? (- וכי אמתין על תורי?), ופנה לאותו רב כשידו אוחזת בדיקנא קדישא דיליה, ואמר: "די הייליגע בארד ווילסטו טשעפען, איך וועל דיר אויספליקן!" והיה כששמע הלה את הדברים הללו, אחזו פחד גדול, ואמר הרה"ק מראדזין: "איך האב געזעהן דער פחד וואס ער האט געווארפען אויף איהם,

האב איך נישט געוואוסט אויב ער וועט דאס קענען אויסהאלטען" (- ראייתי את הפחד שהטיל עליו, לא ידעתי האם יוכל להחזיק מעמד), והחליט מיד לחתום את שמו. אח"ז הושיב הרה"ק את הרב ההוא לצדו, וכיבדו. אגב, לאחר מכן פתחו את הדף שבתהלים עם ליקוטי זוהר, ומצאו שהמדובר שם אודות קדושת הדיקנא... לאחר האסיפה הביע אחד מן החסידים להרה"ק: "פון איהם האט דער רבי גימאכט א בעל תשובה, יעצט זאל דער רבי מאכען פון אונז אויך" (- הרי רבינו עשה ממנו 'בעל תשובה'; עתה יעשה הרבי גם אותנו לבעלי תשובה...) - ואותו הקאכעניש' (- רתיחה) נשאר עד 'כל נדרי'.

הרב החסיד ר' אברהם וישקובסקי, חתנו של הרה"ק רבי שאול ידידיה אלעזר ממודזיץ בעל "ישא ברכה" זצ"ל, [ט"ז כסליו תש"ח] מוותיקי חסידי אמשינוב בווארשא מספר: שהגיע זמנו של אחי ר' משה להתייצב לצבא הרוסי, נסע אתו אבי ז"ל להרה"ק רבי מנחם זצ"ל מאמשינוב והזכיר אותו בפניו שיושע במהרה וישוחרר מהצבא הרוסי. על שולחנו של הרבי היה מונח חומש. הרבי קרא אליו את אחי ואמר: משה קרב הנה ונראה אם הנך יודע לקרוא בחומש... אחי התקרב במהירות לשולחן, פתח את החומש וניסה לקרוא בו. אך הרבי מנע ממנו לקרוא, סגר את החומש ואמר: הלא אינך רואה כלום ומדוע אתה מפחד מהם?... אביו ואחיו השתוממו למשמע אזניהם ובהיותם אדוקים ברבם הגדול האמינו כי הישועה קרובה לבוא. רוח קדשו של הרבי נתגלתה אחרי שהופיע בפני הועדה הצבאית, שהיתה צריכה לקבוע את כושרו הצבאי, כשהגיע תורו להיבדק אצל הרופא הרוסי, הרים הלה עליו את קולו ואמר: ברח לך מכאן מהר, לצבא המהולל של הצאר הרוסי אין צורך בעיוורים... הדבר יצא מפי הרופא הרוסי ומשה הוצא מחדר הרופא כשתעודת שיחרור בידו, אז הבינו מה שהרבי אמר לו: הרי אינך רואה כלום ומה אתה מפחד מהם...

גם את זאת סיפר: אבא ז"ל נהג כשבא להרה"ק זצ"ל שם את ארנקו על השולחן וביקש מהרבי להוציא ממנו סכום הדרוש לו, כפדיון נפש.

באחת מנסיעותיו כששם את ארנקו על השולחן, הוציא ממנו סך עשרה רובלים ואמר שאת הכסף הוא לוקח בעבור הכנסת כלה, וציווה למשמשו ר' נח לקחת מספר פרוטות ממעות אלה ולקנות בהן י"ש ומזונות... אבי ז"ל התפלא על כך, וכי שורת הדין כך הוא להוציא ממעות צדקה לקנות י"ש ומזונות. הרבי זצ"ל הרגיש בדבר והצדיק את המעשה בנימוק חסידי: התורמים מעות לצדקה, חושדים במתרימים שנהנים מכספי הצדקה שלא כדין, לכן כדי להוציא מליבם של התורמים שלא יהיו חושדים בכשרים, מוטב לכתחילה ליהנות ממעות אלה בסכום של כמה פרוטות, נגד עיניהם של התורמים, כדי שהתורם יהיה בטוח ששאר הכסף קודש אך ורק לצדקה שנתן...

סיפר הרה"ג ר' יעקב שמחה ארליק, ששמע מהרה"ח ר' חיים יענקיל ע"ה הי"ד, שאמר בשם הרה"ק ר' מנחם'ל מאמשינוב ששמע איך שמדברים אודות ליסע לארץ ישראל אמר, כתיב "וירוממך לרשת ארץ" קודם מוז מען דערהויבן ווערן נאך דעם קען מען פארן קיין ארץ ישראל. (-מקודם צריכים להתרומם אח"כ אפשר לנסוע לארץ ישראל).

כששאל פעם הרה"ק בערב יוה"כ "מה השעה?" ענו לו "בערך כך וכך" (בימים ההם לא היו השעונים מדוייקים). אמר להם: "א איד דארף צווי זייגערס, איין זייגער זאל ווייזען אז עס איז שפעט, און איין זייגער זאל ווייזען אז מ'האט נאך נישט פארשפעטיגט" (-יהודי צריך שהיו לו שתי שעונים - אחד שיראה לו כי כבר מאוחר, והשני שיראה לו כי עדיין לא איחר). והוסיף נכדו אדמו"ר מאמשינוב - ארה"ב זי"ע: "אין אמשינוב האט מען זיך בעיקר באניצט מיטן צווייטען זייגער" (-באמשינוב השתמשו בעיקר עם השעון השני). ובהזדמנות אחרת אמר שצריכים לדעת שהשעון השני הוא העיקר...

סיפר הרה"ג רבי מרדכי זאב לדרמן מבריסק מעשה שאירע לו אצל הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב זי"ע: אשתו חלתה מאוד ושכבה על ערש דוי, גוססת, ימים אחדים, עד שלא נתנו לפיה רק כפית עם מעט מים, נסע רמ"ז מבריסק לאמשינוב, אל הרבי

זי"ע, וכאשר נכנס לקודש פנימה אמר לו הרבי: "מהר וסע לביתך ותאמר לה כך, הרב מאמשינוב אמר שאל תיראי, היי בריאה". נסע תיכף לביתו, וכאשר בא עמדו שם נשות העיר ולא הניחו לו לבוא הביתה כי קרב מועד יציאת נשמתה, אך הוא באמונתו החזקה ברבו לקח לו את גיסו לעזר וגרשו הנשים ונכנסו הביתה וניגש למיטתה ואמר לה כפי שנצטוה: "הרב מאמשינוב אמר שלא תיראי, תהי בריאה". ותיכף פתחה עיניה ואמרה: "אם כן, תנו לי המלבושים ללבוש!" ותיכף כבו הנרות שלא תראה ותפחד, אמרו לה, הלא זה כמה ימים שלא אכלת כלום, ואמרה, תנו לי ליטול ידי, ונתנו לה מעט חלב ושתתה כוס וחצי חלב, ותישן שנית בערך שתי שעות, ואח"כ הקיצה ולבשה מלבושיה ועזרה לבשל לכבוד שבת ויהי לנס

פעם נמשכה עריכת השולחן של יום שמחת תורה אחר הצהרים לשעה ארוכה, וכבר הגיע זמן תפלת מנחה, אך החסידים לא הגיבו מאומה על כך. סיפר אז הרה"ק שהרה"ק רבי מרדכי מנשכ"ז זי"ע התפלל פעם תפלת מנחה בשעה מאוחרת, וכששאלוהו על כך, פתח הרה"ק מנשכ"ז את ה"ליפטשיק" [-כיסוי חלון] והראה שעדיין יום הוא. וסיים מרן מהר"ם: "ווען מען קאנטשעט די תורה און מען הייבט אן נאכאמאהל די תורה, איז ביי מיר טאג". [-כשמסיימים ה'תורה' - אצלי עדיין יום].

פעם בסעודת ראש חודש נאסף עולם גדול אצל הרה"ק ולא היה די לאכול בשביל כולם. נענה: הרי נפסק בשולחן ערוך [סי' תי"ט] שמצוה להרבות בסעודה בראש חודש - "ממינט עס נאר אז מ'געבט צו נאך א שטיקל פלייש? נאר מען רופט צו נאך א יוד..." (-האם הכוונה בזה רק להוסיף עוד חתיכת בשר? הלא הכוונה היא להזמין עוד יהודי).

אחד משיעוריו שלמד, היה ללמוד גמרא א' ולחזור עליה פעמים רבות, תוך שהוא מפלפל מאד עם הלומדים, ובכל פעם שחזר על הגמ' היו לו חקירות וקושיות חדשות באותה סוגיא. בכל שיעוריו הי' לומד כל דברי המהרש"א, באמרו "מהרש"א לערנט אויס ווי אזוי צו לערנען!" [-המהרש"א מלמדנו כיצד ללמוד]. הרה"ק נסע

להרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא. כשהגיע לסאדיגורא בנסיעה האחרונה, הודיע הרה"ק מסאדיגורא ע"י הגבאים שקשה לו עתה לקבל את פניו מפאת חולשתו (חולשתו נבעה מכך, שבשעה שישב בבית האסורים הי' בשכונתו בית עבודה זרה, ומאחר שלא רצה לשמוע את זמרתם, צוה להמשמש שיקשור מטפחת מסביב לאזניו, ואח"כ קשר הוא את המטפחת בחזקה עד שנפגע אחד מעצמיו שבאזניו, ומסיבה זו נחלש עד שנסתלק לעולמו). ענה הרה"ק שאף על פי כן ברצונו להשאר בסדיגורא. אז פקד עליו הרה"ק מסאדיגורא שיסע לאחיו הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב על שבת, ואח"כ בחזרו בעזר השם - הנו מקוה שיוכל לקבל את פניו. ואכן נסע אז לטשורטקוב, ובהיותו בדרכו היה גם שבת אחת בהוסיאטין, ואח"כ היה בסדיגורא על שבת.

שלוש נסיעות נסע להרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב עם החסיד ר' משה סוקולובר, ובנסיעה השלישית הצטרף אליו גם בנו מהר"י. כשרצה בנו מהר"י לתאר את הרה"ק מטשורטקוב - הגביה ידיו קצת למעלה מהשלחן, ואמר: "א קליין אויסגידארט יודל" [- יהודי נמוך וצנום]. וברצונו להמשיל את מראיתו, הראה בנו מהר"י על בנו שהיה ילד נמוך צנום - ואמר: "אזוי האט ער אויסגעזעהן" [-כך היה נראה], וסיפר, שכל זיבור ודיבור מאמירת 'קידוש' שלו "האט אדורך גישטאכען". כן סיפר ש'הבדלה' היה אומר הרה"ק מטשורטקוב בקול נמוך מרוב חולשתו, אכן בהגיעו לסיום 'המבדיל בין קודש לחול' הרים את קולו "און עס האט אדורך גישטאכען". באותו מוצאי שב"ק עשו 'קידוש לבנה', און יעדעס ווארט האט אדורך גישטאכען".

עוד זאת סיפר בנו מהר"י, שבאותו ביקור מטשורטקוב, שכידוע היתה שם הנהגה מלכותית, טייל הרה"ק מטשורטקוב עם אביו הרה"ק בגן נהדר שבחצרו לאחר סעודת שבת, וקלט מהר"י שיחת ב' חסידים ששוחחו ביניהם אודות אביו, שהיו אומרים: "די הייליגע צורה האט מען נאך אין סאדיגורא גיקאנט".

דרכו של הרה"ק היתה ללבוש

קפטן לבן בשבת קודש, אולם כששבת בטשורטקוב, לבש 'בעקישע' כשאר העם, זולת בהיותו באכסניתו נהג כמנהגו ולבש הקפטן הלבן.

הרה"ק היה אומר 'תורה' בקול נמוך, עד שאפילו אלו שעמדו בסמוך לו שמעו רק בקושי רב, ואילו החסיד הנ"ל ר' אברהם 'סגי נהור' אף שעמד באמצע ביהמ"ד, היה חוזר על דברי התורה מלה במלה - דבר שהי למעלה מדרך הטבע. וכששאלוהו איך בכחו לקלוט בדיוק את התורה; היה משיב: "עס איז ביי מיר שטארק חביב - הער איך" [-היות שחביב כל כך עלי - יכולני לשמוע]. הוסיף הרה"ק, שכעין זה היה אצל הגה"ק רבי עקיבא איגר, שבסוף ימיו כבדו אזניו משמוע, ואילו כששוחחו בביהמ"ד בדברי תורה היה שומע היטב. תוכן התורות של הרה"ק עד אמצע ימיו היו "אז א מענטש זאל נישט גיין צו הויעך..." [- שלא ילך האדם במדריגות גבוהות יותר מדי...].

מאמרותיו הק'

הוא היה אומר: לכן עושים סעודה לגמרה של תורה כי בוחנים אותו אם למד מהתורה איך לאכול (משמיע שלום, עמ' סא). **הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב זצ"ל אמר:** כתיב "אם יהיה נדחך בקצה השמים" (דברים ל, ד). יש להבין, איה "קצה השמים", והרי שפיר היה לומר בקצה הארץ? ונראה, דבסוף ימי הגלות יחדור הנדח גם לקצה השמים, לבתי גדולי ישראל. **אמר הרה"ק מאמשינוב זצ"ל:** כתיב "וידבר משה כן אל בני ישראל" (שמות ו, ט). הלשון "כן" תימה. ברם, הנה משה רבינו ע"ה לא רצה לילך אל פרעה משום שחפץ ללכת אל בני ישראל וללמדם תורה ומצוות, וכאשר ישראל יעסקו במצוות וילמדו בתורה, ממילא יצאו לחפשי ותתבטל גזירת השעבוד, שהרי "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות" (אבות ג, ה), ואם כן, למה לו ללכת אל הגוי הרשע פרעה מלך מצרים - איזה עסק יש לו אתו. ולכן לא רצה לילך כל הזמן. וכשראה הקב"ה כוונתו הטובה של משה, אמר לו כרצונו שילך לבני ישראל להגיד להם דברי השם שהם תורה. וזה שכתוב "וידבר משה כן", כלומר, זה באמת מה שבקש ללמדם שע"י זה תוסר מהם גזירת השעבוד

הקשה. אולם "ולא שמעו אל משה מקצר רוח" (שמות ו, ט), כי הקליפה היתה כ"כ גדולה עד שלא יכלו לשמוע לו ולדברי תורתו. ואז הבין משה רבינו שכל זמן שלא יכניע את פרעה, את הקליפה הגדולה, לא יוכלו ישראל לשמוע לו, כי הקליפה הזו תחשיך את העינים ותחריש את האזנים של ישראל, ואז הסכים משה לילך אל פרעה.

הרה"ק רבי מנחם זצ"ל מאמשינוב אמר: מצינו אצל יתרו ששאל למשה, "מדוע אתה יושב לבדך?" השיב לו "כי יבא אלי העם לדרוש אלקים" (שמות יח, טו) - ותימה, מה בקש יתרו באמרו זאת, שמשה יבקשם לישוב? ועוד, מה פשר תשובת משה. ותירץ הרבי זצ"ל: כאשר שמע יתרו שחתנו נעשה לרבי, בא יתרו ללמוד אצלו תורה, וכשראה שכל העם עומדים ומסתכלים עליו, והוא אינו אומר להם דבר, לא הבין יתרו דרך למוד כזה, ושאלו, מדוע אתה יושב לבדך ולא אומר להם דבר, והם אינם לומדים כלום. השיב לו משה, "כי יבא אלי העם לדרוש אלקים", בואם בלבד, שהם באים להביט בצורתך, זו היא דרישת אלקים.

בתקופת מלחמת העולם הראשונה נחלה קשות, ואמר: "אז איך וועל הערען אז עס איז גיווארען לעכטיג בין איך שוין געזונט" (-אם אשמע שכבר נעשה 'אור', שצרות ישראל הפסיקו - כבר הנני בריא!)

מענין לענין: בימי מלחמת העולם השני, בעת בריחת הרה"ק רבי שמעלי זי"ע מאמשינוב, שאלו אחד תוך כדי הריצה - "רבי עס וועט נאך זיין א וועלט?" (-האם עוד יהי 'עולם'), השיבו בשם אביו שאמר בתקופת מלחמת העולם הראשונה לפרש מה שאנו אומרים בתפלת שמו"ע בברכת ותחזינה עינינו בשובך לציון "ברחמים", דלכאורה מדוע דוקא בברכה זו נזכר "ברחמים", אלא שמרוב הצרות וחבלי משיח יצטרכו ישראל לבקש לשוב לציון "ברחמים" דייקא... **הרה"ק ירש מקל** (ראשו היה מעצם) מאביו הרה"ק מהרי"ד, שהיה רגיל לקחתו בעת שהלך לעסוק בביטול גזירות. ויהי היום וראש המקל נשבר ונפל, והסתובב ציקאכט (- להוט), באמרו: "עס איז שוין ניין און דרייסיג יאהר פון טאטען" (-כבר עברו

ל"ט שנים מפטירת אבי). וכאשר אמרו החסידים שהרי כבר עברו ארבעים שנה - פירש להם שלא התיישב על כסא אביו עד תום שנה ראשונה מפטירתו. באותה שנה נסתלק הרה"ק לעולמו. **איזה ימים קודם הסתלקותו** קראו לפרופסור גדול מהצבא שיבוא לטפל בו, אך למעשה הלה לא הגיע עד ליל שבת. כשטיפל בו שאלו הרופא: "הער ראבינער, פון ווי איז אייער הארץ אזוי צוצויגען (שזה היה מחלתו)? ענהו מרן "פון יודישע צרות". הבחין הרופא שהוא "זייער פארקאכט" ענין שהיה למעלה מגדר אנושי, שסתם בני אדם במצב הבריאות כזה אין ביכלתם לזיז אף אבר אחד, והוא ישב כל כך בדביקות - התפעל מאד מגדלותו, ואמר שלא ראה מימיו "אזא ג-טליכע מענטש" (- איש אלקי).

בליל ש"ק שנפטר הרה"ק עוד ביקש שיכינו לו כל מאכלי שבת, וכאשר הביאו לפניו דגים, טעם מעט, ואח"כ צוה שיביאו גם שאר המאכלים, אך הגבאים סירבו עקב מצבו החמור, וסוף סוף הגישו לפניו את המאכלים "האט ער עס נאר אנגעטאפט" (-הוא רק מישש בהמאכלים ולא אכלם), ונענה בדרך צחות להגבאים: "איר האט געמיינט אז איך וועל אלעס צוכאפען" (-חשבתם שבודאי אחטוף את הכל...)

נפטר בליל ש"ק פרשת וישלח ט"ז כסלו תרע"ח, ומנו"כ בווארשא. **הרה"ק בעל "אמרי אמת" מגור זי"ע** העריץ מאד את הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב זי"ע, וכשנפטר לבית עולמו ביום ט"ז כסלו תרע"ח) והרבי הלך אחר מיטתו באוטבוצק, שמעו מפ"ק שהתבטא כי הוא היה "משיירי כנסת הגדולה".

בניו היו: ממלא מקומו הרה"ק רבינו יוסף מאמשינוב, הרה"ק רבי שמעון שלום מאמשינוב-אטוואצק, שנשא את זוגתו מרת פייגא ברכה בת דודו הרה"ק רבי ישעי' מפרשיסחא הרה"ק הרש"ש ניצל מהשוואה ועבר לאמריקה, ומנו"כ בטבריה. והרה"ק רבי אברהם מרדאמסק הי"ד (חתנו של הרה"ק בעל חסד לאברהם מרדאמסק). הילד יעקב דוד נפטר בצעירותו. **בנותיו:** מרת רחל ע"ה נישאה להרה"ק רבי יעקב אריה מורגנשטרן מווישקובה ואח"כ אדמו"ר מראדזמין

בדרך להלווייתה דיבר גדולות אודותה, ובשעת הלוייה הספידה ואמר "אָבֵל אֵין לוֹ פֶּה - וּויפֿיל מען וועט רעדען פֿון איר איז נישט גענוג" (-לא ספיק לספר בשבחה).

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

"בְּקִשָּׁה וְאִזְהָרָה"

בְּקִשָּׁתִּי וְהִזְהַרְתִּי שְׁלֵא לְדַבֵּר בְּאִמְצַע הַתְּפִלָּה, כִּי זֶה עֵינֵי הַמּוֹר וּמְעַכֵּב אֶת הַגְּאוּלָּה, וְהַמְדַבֵּר בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה מְכַשִּׁיל אֶנְשִׁים אֲחֵרִים. וְיִצְרִיכֵם לְהַעֲמִיד גְּבָאִים שִׁישְׁנִיחוּ בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה שְׁלֵא יִדְבְּרוּ" (כ"ב מדרן שליט"א שטיינזינגע תזקה תש"מ) מונטש ע"י "ומקדשי תיראו ויראת מאלוקיך" קרית בעלזא ים

ה"ד. ומרת יוטא פייגא ע"ה נישאה לרבי ישראל נח אייגר בן הרה"ק בעל שבת מיהודה מלובלין. הרבנית שלו מרת אסתר גאלדא ע"ה נפטרה בשבת קודש כ"ב שבט, ואחה"צ כבר הרגיש בנה מהר" אודות פטירתה, ברם היות שלא סיפרו לו את הדבר בפירוש, לא נהג באבילות עד לאחר שהתפלל מעריב והבדיל.

מזלֵא טבא וגדיא יאה להרה"ג ר' ישראל גבריאֵל אדלֵר שליט"א אב"ד טורדא לרגל הכנסת בנו היניק והחכים כמו אפרים נ"ו לעול תורה ומצוות

ויהא רעוא מקמי שמיא שיעלה מעלה מעלה בתורה, יראת שמים וחסידות, ויתעביד לאילנא רבבא ותרוו ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה לאוריש"ט אמן המברכים המערכת

מזלֵא טבא וגדיא יאה להרה"ג ר' משה אהרן ברנשטיין שליט"א

לרגל נשואי בתו הכלה החשובה תחי' עב"ג הבה"ח המצוין יצחק זאב הכהן נ"ו

בן הרה"ח ר' אהרן שלמה הכהן גרוס שליט"א ולסבים החשובים

הרה"ח ר' דוד ברנשטיין שליט"א והרה"ג ר' שמאי קתה הכהן גרוס שליט"א דומ"צ דקדילותינו הק'

והרה"ח ר' מאיר אריה דמן שליט"א יח"ר שיעלה הזיווג יפה לשם לתפארת ולתהלה, דורות ישרים

מבורכים בבנין עדי עד, ותרוו מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה לאוריש"ט אמן

החתונה תתקיים א"ה ביום שלישי פ' וישב אור ל"ט כסלו תשע"ו

באולם "נחלת יהודה" במרכז העולמי קרית בעלזא רח' דובר שלום 6 ירושלים

מזלֵא טבא וגדיא יאה להרה"ח ר' יהודה הערש איגל שליט"א

לרגל נשואי בתו הכלה החשובה תחי' עב"ג הבה"ח המצוין אברהם חיים הכהן נ"ו

בן הרה"ח ר' שלמה הכהן גרינבערג שליט"א ולסבים החשובים

הרה"ג ר' ישעי' גרינפלד שליט"א והרה"ח ר' יוסף הכהן גרינבערג שליט"א

והרה"ח ר' מרדכי דוד פנזר שליט"א יח"ר שיעלה הזיווג יפה לשם לתפארת ולתהלה,

דורות ישרים מבורכים בבנין עדי עד, ותרוו מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה לאוריש"ט אמן

החתונה תתקיים א"ה ביום שלישי פ' וישב אור ל"ט כסלו תשע"ו

באולם "נחלת יהודה" במרכז העולמי קרית בעלזא רח' דובר שלום 6 ירושלים

מזלֵא טבא וגדיא יאה להרה"ח ר' אביגדור יחזקאל פרנקל שליט"א

לרגל נשואי בתו הכלה החשובה תחי' עב"ג הבה"ח המצוין פנחס אריה נ"ו

בן הרה"ח ר' משה שלמה סגל שליט"א ולסבים החשובים

הרה"ח ר' מאיר דוב סגל שליט"א והרה"ח ר' מנחם צבי הלוי הורוביץ שליט"א

יח"ר שיעלה הזיווג יפה לשם לתפארת ולתהלה, דורות ישרים מבורכים בבנין עדי עד, ותרוו מהם

ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאוריש"ט אמן

החתונה תתקיים א"ה ביום שני פ' וישב י"ח כסלו תשע"ו

באולם "בתר מלכות" רח' הפלמ"ח 20 אשדוד

מזלֵא טבא וגדיא יאה להרה"ג ר' שלמה נפתלי הכהן פריד שליט"א

לרגל נשואי בנו הבה"ח המצוין ברוך מרדכי הכהן נ"ו עב"ג הבה"ח החשובה תחי'

בת הרב ר' מיכאל פסח סג"ל אויסטערליטץ שליט"א ולסבים החשובים

הרב ר' נתנאל הכהן פריד שליט"א והרב ר' חיים צבי פויגל שליט"א

והרב ר' בן ציון סג"ל אויסטערליטץ שליט"א

והרב ר' שרגא אביגדור גאלדהירש שליט"א

יח"ר שיעלה הזיווג יפה לשם לתפארת ולתהלה, דורות ישרים מבורכים בבנין עדי עד,

ותרוו מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאוריש"ט אמן

לעלוי נשמת הרה"ח ר' משה יעקב שלום אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' מנחם ז"ל

נלב"ע ט' אלול תשע"ה הונצה ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לעלוי נשמת הרה"ח ר' יעקב שלמה ז"ל בן הרה"ח ר' צבי הערש ז"ל

נלב"ע כ"א כסלו תשס"ה תנצב"ה

לעלוי נשמת האשה החשובה הצדקנית מרת יוטא פייגא שייף ע"ה

בת הרה"ח ר' שלמה הלוי ז"ל נפטרה י"ז כסלו תשנ"ב.

הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו

לע"נ הרב החסיד ר' מנחם מנדל איגל ז"ל בן הרה"ח ר' אליעזר ז"ל

נלב"ע י"ח כסלו תשמ"ו

הונצחה ע"י בנו הנדיב הנכבד הרה"ח ר' שלמה איגל שליט"א

לע"נ הגה"ח ר' ישראל יעקב וידובסקי ז"ל בן הרה"ח ר' שמחה בונם ז"ל

נלב"ע כ"א מרחשון תשע"ו תנצב"ה הונצחה ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לע"נ האשה החשובה מרת שיינדל מנוחה ע"ה בת הרה"ח ר' יהושע ז"ל נפטרה ח"י כסלו

תשע"ב תנצב"ה הונצחה ע"י בנה הרה"ח ר' זעליג וואלף וואלדמאן שליט"א

לעלוי נשמת האשה החשובה מרת חיה שרה ברנר ע"ה בת הרה"ח ר' מרדכי ז"ל

אשת שיבדלחט"א הרה"ח ר' שמואל ארי' שליט"א נפטרה י"ז כסלו תשע"ב

הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו

לעלוי נשמת הרב החסיד המפו"ר ר' יונתן בנימין בייניש שווימער ז"ל

בן הרה"ח ר' יעקב נפתלי ז"ל נלב"ע ז' כסלו תשע"ו

הונצחה ככלות השבעה ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לע"נ הרה"ח ר' דוד יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל כסלו תשכ"ב תנצב"ה

<p>לעילוי נשמות הרה"ח ר' יצחק דוד פריינדמאן ז"ל בן הרה"ח ר' חיים יחזקאל ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת דבורה ע"ה בת הרה"ח ר' שלמה ז"ל</p>	<p>לעילוי נשמות הרב החסיד ר' מנחמה דוב הכהן טייכמאן ז"ל בן הרה"ח ר' ישעיה יתושע פאליק ז"ל נלב"ע י"ד תמוז תשע"ה הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו</p>	<p>לעילוי נשמות הרה"ח ר' צבי אליהו שטראוס ז"ל בן הרה"ח ר' ליפא יו"ט ז"ל נלב"ע י"ח טבת תשע"ד תנצב"ה</p>	<p>לעילוי נשמות הרה"ג ר' יהודה זיגלמן ז"ל בן הרה"ח ר' נחמן ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת צפורה מרים ע"ה בת הרה"ח ר' מנחם הלל ז"ל</p>	<p>לעילוי נשמות הרה"ח ר' אברהם יעקב ז"ל מאשקאויטש בן הרה"ח ר' נפתלי ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה לאה ע"ה בת הרה"ח ר' יואל צבי ז"ל הונצחו ע"י משפחתו החשובה שיחיו</p>
<p>לעילוי נשמות לע"נ הרה"ח ר' אליעזר שטיסל ז"ל בן הרה"ח ר' מנחם צבי ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת שיינדל ע"ה בת הרה"ח ר' משה ז"ל הונצחו ע"י בנם הרה"ח ר' אשר שליט"א</p>	<p>לעילוי נשמות האשה החשובה מרת רבקה פיגלא איגל ע"ה בת הגה"ח ר' שמחה בונם בויס ז"ל הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו</p>	<p>לעילוי נשמות הרה"ח ר' מנחם מנדל ז"ל בן הרה"ח ר' ישראל ווענטשטיין ז"ל נלב"ע כ"א אדר תשע"ג הונצח ע"י בנו הרה"ח ר' אהרן אליהו ווענטשטיין שליט"א דומ"ץ דקדילותינו הק' גבעת זאב</p>	<p>לעילוי נשמות הרה"ח ר' ישכר דוב יעקובוביץ ז"ל בתפ"צ באב"ז וזוגתו רבי שמעון יחזקאל זקס ז"ל ולע"נ אהרן צבי ז"ל בן הרה"ח ר' נתן בנימין ז"ל ולע"נ האשה החשובה מרת הננדל ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף מאיר ז"ל</p>	<p>לעילוי נשמות הרה"ג ר' פנחס מאיר גאנצפריד ז"ל בן שיבדלחט"א הרב החסיד ר' אליעזר דוד שליט"א נלב"ע י"ד כסלו תשע"ד הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו</p>
<p>לעילוי נשמות האשה החשובה מרת מלכה אסטרייכער ע"ה בת הרה"ח ר' יחזקאל שרגא ז"ל אשת שיבדלחט"א הרה"ח ר' מנחם אליעזר שליט"א הונצחה ע"י משפחתו החשובה שיחיו</p>	<p>לעילוי נשמות האשה החשובה מרת ניסל פריענדל ע"ה בת הרה"ח ר' אביגדור ז"ל אשת שיבדלחט"א הרב חסיד המפ"ר ר' אלכסנדר פריענדל שליט"א נפטרה כ"ה אלול תשע"ג הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו</p>	<p>לעילוי נשמות הרב החסיד המפ"ר ר' יחזקאל הכהן קאטצבורג ז"ל נלב"ע כ"ב טבת תשע"ה תנצב"ה הונצחה ע"י משפחתו החשובה שיחיו</p>	<p>לעילוי נשמות הרה"ח ר' ישכר דוב יעקובוביץ ז"ל בתפ"צ באב"ז וזוגתו רבי שמעון יחזקאל זקס ז"ל ולע"נ אהרן צבי ז"ל בן הרה"ח ר' נתן בנימין ז"ל ולע"נ האשה החשובה מרת הננדל ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף מאיר ז"ל</p>	<p>לעילוי נשמות הרה"ח ר' אברהם יעקב ז"ל מאשקאויטש בן הרה"ח ר' נפתלי ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה לאה ע"ה בת הרה"ח ר' יואל צבי ז"ל הונצחו ע"י משפחתו החשובה שיחיו</p>